Ludvig Holberg

Den politiske Kandstøber.

Med Billede af W. Marstrand.

Kjøbenhavn. G. E. C. Gad

25 Øre

3die Act, 2den Scene.

Herman von Bremen. Aflegger min Hilsen og Taksigelse til det lovlige Raad og forsikrer dem om min Protection.

Ludvig Holberg:

Den politiske Kandstøber.

Comoedie.

F. L. Liebenbergs Textrevision.

Med Billede af W. Marstrand.

Kjøbenhavn 1899.

Forlagt af Universitetsboghandler G. E. C. Gad.

Trykt hos Nielsen & Lydiche.

Hoved-Personerne udi Comoedien.

Herman von Bremen.
Geske, hans Hustrue.
Engelke, hans Datter.
Antonius, hendes Beyler.
Henrich, Tieneren
Aneke, Pigen.

Forestilled første Gang paa den danske Skueplads 1722.

ACTUS I.

Scen. 1.

Antonius.

Jeg kand svære paa at mit Hierte sidder mig i min Hals; thi jeg skal tale med Mester Herman og begiære hans Datter, som jeg længe har været forlovet med, men hemmelig. Dette er den tredie Gang, jeg har været paa Veyen, men er gaaen tilbage igien. Var det ikke for Skam Skyld og den Bebreydelse, jeg maa lide af min Moer, saa gik det ligesaa til denne Gang. Det er en naturlig Feyl og Frygtagtighed, som jeg ikke let kand overvinde; hver Gang jeg vil banke paa Døren, er det ligesom een vil holde min Haand tilbage. Men frisk Mod, Antonius! er halv Tæring; det hielper ikke, du maa dertil. Jeg maa pynte lidt paa mig først; thi Folk siger, at Mester Herman er bleven curiøsk paa nogen Tiid. *Han tar sin Hals-Klud af, og binder den om igien, tar en Kam af Lommen, og kæmmer sit Haar, børster sine Skoe.* Nu troer jeg nok, at jeg saa vidt kand passere; nu maa jeg banke paa. See, saa sandt jeg er ærlig, er det ikke ligesom een holder min Haand. Ey, corrasi, Antonius! jeg veed, du har jo intet Ondt giort. Jeg kand jo ikke faae meer end ney.

Banker paa.

---

16. curiøsk] indbildsk, storagtig.

Scen. 2.

Henrich. Antonius.

Henrich. *ædende paa et Smørre-Brød.* Serviteur, Mester Antoni! Hvem vil I tale med?

Antonius. Jeg vilde tale med Mester Herman, om han var alleene.

Henrich. Jo mænd, han er endelig alleene, men sidder og læser.

Antonius. Da er han meer gddfrygtig end jeg.

Henrich. Dersom der kom en Forordning ud, at Herculus skulde være en Postill, saa troer jeg, han skulde kunde præke, naar det skulde være.

Antonius. Men har han saa Stunder formedelst sit Arbeyd at læse i saadane Bøger?

Henrich. I skal agte, at Hosbond har to Bestillinger: Han er baade Kandestøber og Politicus.

Antonius. Det rimer sig meget lidet sammen.

Henrich. Vi har og merket det samme; thi naar han giør noget Arbeyd, som sielden skeer, saa seer det saa politisk ud, at vi maa støbe det om igien. Men vil I ellers tale med ham, saa kand I gaae lige ind i daglig Stuen.

Antonius. Jeg har et vigtigt Ærende, Henrich! thi, mellem os at sige, saa vil jeg begiære hans Datter, som jeg saalænge har været forlovet med.

Henrich. Det er sandt, det er min Troe et vigtigt Ærende. Men hør, Mester Antoni! I maa ikke tage ilde op, at jeg varer jer om en Ting: Vil I tænke paa at jer Ansøgning skal lykkes, da maa I sette jere Ord paa Skruer og føre en ziirlig Tale; thi han er bleven forbandet curiøsk paa nogen Tiid.

Antonius. Ney saa mænd giør jeg ey, Henrich! jeg er en god ærlig Handværksmand, som ingen Complimentationer har lært. Jeg siger kun slet og ret, at jeg har Elskov til hans Datter, og begiærer hende til Hustrue.

---

11. Herculus] Hercules, en tydsk politisk Roman. — 15. agte] agte paa, lægge Mærke til.

Henrich. Ikke andet? Ja saa skal jeg give min Hals, om I faaer hende. I det ringeste maa I begynde jer Tale af det Ord: Saasom eller Eftersom. I skal agte, Mester Antoni! at I har med en studeret Mand at bestille, der læser Dag og Nat politiske Bøger, saa han maa blive gall. Det meste, han paa nogen Tiid har hast at dadle paa Folkene her i Huset, er, at der er saadant gemeent Væsen hos os alle, besynderlig hos mig, hvilken han aldrig nævner, uden han kalder mig: Din liderlige gemene Slyngel. Han vilde endelig med Dievels Magt forleden Uge, at Mutter skulde gaae med Adriane; skiønt han kom ingen Vey dermed, thi Mutter er en gudfrygtig gammeldags Kone, som heller lod sit Liv, end lagde sin flasked Trøye af. Han gaaer frugtsommelig med noget, hvad Pokker det ogsaa er; derfor, om I vil lykkes i jer Frieratz, saa maa I følge mit Raad.

Antonius. Jeg agter min Troe ingen Slingring, men gaaer lige til.

Scen. 3.

Henrich allene.

Den største Vanskelighed ved at frie er at hitte paa hvorledes man skal begynde sin Tale; Jeg har selv eengang gaaet paa Frierie, men kunde i fiorten Dage ikke hitte paa hvad jeg skulde sige. Jeg vidste nok, at man skulde begynde Talen af det Ord: Saasom eller Eftersom; men det var U-lykken, at jeg ikke kunde hitte paa andre Ord at hefte til dette Saasom. Jeg gad derfor ikke plage mig længer dermed, men gik hen og kiøbte mig en Formular hos Jacob Skole-Mester for 8 ß., thi han sælger Stykket saaledes; men det løb forbandet galt af for mig, thi da jeg kom midt udi Talen, kunde jeg ikke hitte paa Resten, og jeg undsaae mig ved at

---

12. Adriane] Adriene eller Adrienne, en opfæstet fortil aaben Slæbkjole. — 14. flasked Trøye] Flasketrøie, en Trøie med Skjøder, udskaarne i Flige (Flasker).

tage Papiret op af Lommen. Jeg har kundet profect føre den Tale baade før og siden som mit Fader Vor, men da jeg skulde bruge den for Alvor, kom den i Bagslaas for mig. Den var saaledes:

Rest tienstlig Salutems Hilsen er jeg Henrich Andersen af velberaad Hu, Drift og Tilskyndelse hidkommen at lade eder vide, at jeg er ey meer af Stok og Steen end andre; og saasom alting i Verden finder hos sig Elskov, endogsaa umælende Bester, altsaa er jeg med GUD og Æren hidkommen uværdig at begiære og forlange eder til min hiertens Allerkiereste.

Vil nogen give mig 8 ß. igien, vil jeg overlade den. Den er ærlig de Penge værd; thi jeg skulde bilde mig ind, at hvo der fører saadan Tale, kand faae hvilken brav Mands Datter han forlanger. Men der kommer Vatter, jeg maa løbe.

Scen. 4.

Herman von Bremen. Antonius.

Herman. Han skal have Tak, Monsieur Antonius! for sit gode Tilbud; han er en smuk skikkelig Karl, jeg troer nok, min Datter kunde være vel holden med ham. Men jeg vilde gierne have een til Sviger-Søn, der har studeret sine Politica.

Antonius. Min kiære Monsieur Herman von Bremen! men man kand ikke føde Kone og Børn dermed.

Herman. Ikke det? Mener I, at jeg har i Sinde at døe Kandstøber? I skal see det, inden et halv Aar gaaer til Ende. Jeg haaber, naar jeg har læset den Europæiske Herold igiennem, at man skal nøde mig til at tage en Plads an i Raadet. Den politiske Nachtisch kand jeg allerede paa mine Fingre; men den vil ikke forslaae. Skam faae Autor, han maatte have giort den noget vidtløftigere. I kiender vel den Bog?

30. den europæiske Herold; 31. Den politiske Nachtisch] to tydske historiske Beskrivelser af de europæiske Stater.

Antonius. Ney jeg giør ikke.

Herman. Da skal jeg laane jer min, den er saa god, som den er liden; all min hele Politica har jeg af den Bog samt af Hercules og Herculiscus.

Antonius. Den sidste er jo kun en Roman?

Herman. Ja det er sandt nok; gid Verden var fuld af saadane Romaner. Jeg var paa en vis Sted forgangen Dag, hvor en fornemme Mand hviskede mig i Ørene: Hvo der har læset den Bog med Forstand, kand forestaae den største Bestilling, ja regiere et heelt Land.

Antonius. Ja Vatter! naar jeg skal slaae mig til Læsning, forsømmer jeg mit Handværk dermed.

Herman. Jeg siger jer, Monsieur: jeg agter ikke længe at blive ved Kandstøberiet. Jeg burte for længe siden at have forladt det; thi hundrede brave Mænd her i Byen har sagt mig: Herman von Bremen! I burde være noget andet. Ja det er ikke længer siden end forgangen Dag, at en Bormester lod i Raadet falde disse Ord: Herman von Bremen kunde nok tiene til andet end Kandstøber; den Mand har det inde, som mange af os i Raadet selv maa lede efter. Hvoraf I kand slutte, at jeg ikke døer Kandstøber. Vil derfor gierne have een til Sviger-Søn, der legger sig efter Stats-Sager, saasom jeg haaber med Tiden, at baade han og jeg skal komme i Raadet. Vil I nu begynde paa den politiske Nachtisch, saa vil jeg examinere jer hver Løverdag-Aften, hvor vidt I er avancered.

Antonius Ney min Troe vil jeg ikke; jeg er for gammel til at gaae i Skole igien paa nye.

Herman. Ja saa er I og ikke skabt til at være min Sviger-Søn. Adieu!

Scen. 5.

Geske. von Bremens Kone. Antonius.

Geske. Det er forskrekkeligt med min Mand, han er aldrig inde og tar vare paa sit Arbeyde; jeg vilde

---

4. Herculiscus] en tydsk politisk Roman.

give noget Got til at jeg kunde faae at vide, hvor han har sin Gang. Men see, Monsieur Antonius! gaaer han her alleene? Vil han ikke komme ind?

Antonius. Ney, Tak Mutter! jeg er for ringe dertil.

Geske. Ey, hvad er det for Snak?

Antonius. Jer Mand har faaet politiske Griller, og gaaer med en Bormester i Maven. Han kaster paa Nakken af Handverks-Folk som jeg og mine Lige; han bilder sig ind, at han er klogere end Notarius Politicus selv.

Geske. Den Nar, den Giæk, vil I agte ham? Jeg troer før, han bliver Staader og kommer til at betle sit Brød, end han blir Bormester. Kiære Antonius! I skal ikke agte ham, og lad ikke den Godhed falde, som I har for min Datter.

Antonius. Von Bremen svær paa at hun skal ingen have uden en Politicus.

Geske. Jeg skal før vride Halsen om paa hende, end hun skal faae en Politicus. I gamle Dage kaldte man jo en Skielm en Politicus.

Antonius. Jeg agter ikke heller at blive saadan een; jeg vil nære mig redelig med mit Hiulmagerie. Det gav min salig Fader sit daglig Brød, og jeg haaber det skal ogsaa føde mig. Men her kommer en Dreng, som vil vist tale med jer.

Geske. Hvad vil I, mit Barn?

Drengen. Jeg vilde gierne tale med Mester Herman.

Geske. Han er ikke hiemme; vil I sige mig det?

Drengen. Jeg skulde høre fra vor Madame, om det Fad var færdig, som hun bestilte for 3 Uger siden; vi har haft ti og ti Bud derom, men man opholder os kun med Snak.

Geske. Beed jer Madame, min Søn! at hun ikke bliver vreed, det skal blive vist færdig til i Morgen.

En anden Dreng. Jeg skulde fornemme eengang

---

12. agte.] bryde jer om, ændse.

for alle, om de Tallerkener kand blive færdige. De kunde have været giort og opslidte, siden vi bestilte dem. Mutter svor paa at I faaer ikke saa hastig Arbeyde for os igien.

Geske. Hør, mit hierte Barn! naar I bestiller noget herefter, skal I bestille det hos mig; Min Mand har somme Tider nogle Sviin paa Skoven, saa det giør ingen Gode at tale med ham derom. Troe mig paa mine Ord, det skal blive færdigt paa Løverdag. Adieu! Her seer I, min kiære Antonius! hvorledes det gaaer til i vort Huus. Vi mister ved min Mands Forsømmelse eet Arbeyd efter et andet.

Antonius. Er han da aldrig hiemme?

Geske. Sielden; og naar han er hiemme, bygger han Casteller i Luften, saa at han har ingen Tanke til Arbeyd. Jeg forlanger intet af ham, uden at han vil have Indseende med Folkene; thi naar han giør noget, maa Svennene giøre det om igien. See der er Henrich, han skal tilstaae mine Ord.

Scen. 6.

Henrich. Geske. Antonius.

Henrich. Her er Manden ude, Mutter! som skal have Penge for de 8 Tønder Kull, vi fik i Gaar.

Geske. Ja hvor skal jeg tage Pengene fra? Han faaer at bie, til min Mand kommer hiem. Kand du ikke sige mig, hvor min Mand har sin Gang om Dagen?

Henrich. Om Mutter vilde holde reen Mund, skulde jeg nok sige det.

Geske. Jeg svær dig til, Henrich! at jeg ikke skal røbe dig.

Henrich. Der holdes alle Dage et Collegium, som de kalder Collegium Polemiticum, hvor over tolv Personer kommer sammen og snakker om Stats-Sager.

Geske. Hvor holdes den Forsamling?

Henrich. Mutter maa ikke kalde det Forsamling, det heder Collegium.

Geske. Hvor holdes da det Collegium?

Henrich. Det holdes vexelviis nu hos een, nu hos en anden; i Dag (men ikke mine Ord igien) skal det holdes her.

Geske. Ha ha, nu begriber jeg, hvorfor han vil have mig ud i Dag at besøge Smedens Kone Arianke.

Henrich. Mutter kand nok gaae ud, men komme tilbage om en Time og overrumple dem. I Gaar holdtes samme Collegium hos Jens Øltapper; der saae jeg dem alle sidde ved et Bord og Hosbond ved Bord-Enden.

Geske. Kiendte du nogle af dem?

Henrich. Ja mænd, jeg kiender dem alle; lad see: Hosbond og Verten i Huset var to, Frands Parykmager 3, Christopher Maler 4, Gilbert Tapetmager 5, Christian Farver 6, Gert Bundtmager 7, Henning Brygger 8, Sivert Posekiger 9, Niels Skrivemester 10, David Skolemester 11, og Richart Børstenbinder 12.

Antonius. Det er alle nogle fede Karle at tale om Stats-Sager. Hørte I ikke hvad de talede?

Henrich. Jeg hørte det nok, men jeg forstod kun lidt deraf; jeg hørte nok, at de satte Keysere, Konger og Chur-Førster af og andre i deres Sted igien. Nu talede de om Told, nu om Accise og Consumption, nu om udygtige Folk, som var i Raadet, nu om Hamburgs Opkomst og Handelens Forfremmelse, nu kastede de op i Bøger, nu kigede de udi Landkorte. Richart Børstenbinder sad med en Tandstikker i Haanden, saa jeg troer, han maa være Secreteer i Raadet.

Antonius. Ha ha ha! Det første jeg møder ham, skal jeg min Troe sige: God Dag, Herr Secreteer!

Henrich. Ja men ikke mine Ord igien; gid Fanden have med de Folk at bestille, som kand sette Konger og Førster, ja Bormester og Raad selv af.

Geske. Taler min Mand ogsaa med?

Henrich. Ikke meget, han sidder kun og grunder, og tar Snuus-Tobak, medens de andre taler, og naar de har udtalet, deciderer han.

Geske. Kiendte han dig ikke da?

Henrich. Han saae mig ikke, thi jeg var i en

anden Stue; og omendskiønt han havde seet mig, saa havde hans Høyhed ikke tilladt ham at kiende mig, thi han havde en Mine som en Kreds-Oberst, som den øverste Bormester, naar han gir Audience til en Minister. Folk, saa snart de komme i Collegier, faaer ligesom en Taage for Øynene, saa de ikke kand see end deres beste Venner.

Geske. Ach jeg arme Menneske! den Mand fører os vist i U-lykke, om Bormester og Raad faaer at vide saadant, at han sidder og reformerer Staten. De gode Mænd vil ingen Reformation have her i Hamborg. See kun til, om vi ikke faaer Vagt for vort Huus, førend vi veed et Ord deraf, og min gode Herman von Bremen blir trækket i Fængsel.

Henrich. Det kand nok skee; thi Raadet har aldrig haft meer at sige end nu, siden den Tiid Kreds-Tropperne laae udi Hamburg. Det hele Borgerskab er ikke mægtig til at tage ham i Forsvar.

Antonius. Lapperie! Det er kun at lee af saadane Karle; hvad kand en Kandestøber, en Maler eller Børstenbinder vide af Stats-Sager? Raadet vil heller divertere sig end blive bange derover.

Geske. Jeg vil see til, om jeg kand overrumple dem. Lad os gaae ind saalænge.

ACTUS II.

Scen. 1.

Collegium Politicum. Henrich. Herman.

Herman. Henrich! lav nu alting færdig, Kruus og Piber paa Bordet. Ret nu har vi dem.

---

3. Kreds-Oberst] Anfører for Krigskontingentet fra en tydsk Rigskreds. — 6. end] endog, selv. — 15-16. Raadet har aldrig haft meer at sige o. s. v.] I Anledning af langvarige, heftige Uenigheder imellem Raadet og Borgerskabet i Hamborg indlagdes sammesteds i Aarene 1708—1712 de nedersachsiske Kredstropper, for at bringe Borgerskabet til Føielighed.

Henrich giør alting færdig. Een kommer ind efter en anden. De setter sig ned ved Bordet og Herman von Bremen ved Bord-enden.

Herman. Velkommen allesammen! I gode Mænd hvor var det, vi slap sidst?

Richart Børstenbinder. Det var vist om Tydsk-lands Interesse.

Gert Buntmager. Det er sandt, nu erindrer jeg det. Det vil altsammen give sig paa neste Rigsdag. Gid jeg var der en Time; Jeg vilde visse Chur-Førsten af Maynts noget i Ørene, som han skulde takke mig for. De got Folk veed ikke, hvorudi Tydsklands Interesse be-staaer. Hvor har man nogen Tiid hørt en keyserlig Residentz-Stad som Wien uden Flode eller i det ringeste uden Galleyer? De kunde nok holde en Kriigs-Flode til Rigets Forsvar; der gives jo nok Kriigssteur og nok Rømer-Monathen dertil. See om ikke Tyrken er klogere. Vi kand aldrig lære bedre at føre Kriig end af ham. Der er jo Skove nok baade i Øster-Rige og Prag, der-som man kun vil bruge dem enten til Skibe eller til Master. Havde vi en Flode i Øster-Rige eller Prag, da lod nok Tyrken eller Frantzmanden fare at beleyre Wien, og vi kunde gaae lige til Constantinopel. Men ingen tænker paa saadant.

Sivert Pose-Kiger. Ney aldrig nogen Moers Siæl. Vore Forfædre har været langt klogere. Det kommer alt paa Anstalter. Tydskland er ikke større nu, end det var i gamle Dage, da vi ikke alleene forsvarede os berømmelig mod alle vore Naboer, men endog tog ind store Stykker af Frankerige, og beleyrede Paris selv baade til Lands og Vands.

Frantz Parykmager. Men Paris er jo ingen Søe-Sted.

Sivert Pose-Kiger. Saa maa jeg da forstaae mit Landkort meget ilde. Jeg veed nok, hvor Paris ligger. Saaledes ligger jo Engeland, ret her hvor jeg

---

17. Rømer-Monathen] en vis Krigsskat. — 26-27. Det kommer alt paa Anstalter] det kommer alt an paa, hvilke Foranstaltninger der træffes; ikke større] ikke vanskeligere at forsvare.

holder min Finger, her løber jo Canallien, her ligger Bordeus, og her Paris.

Frantz Parykmager. Ney Bruder! her ligger jo Tydskland, og her strax ved Frankerig, som er landfast med Tydskland, ergo kand jo Paris ingen Søe-Sted være.

Sivert. Er der da intet Hav ved Frankerig?

Frantz. Ney vist; en Frantzmand, som ikke har reyst uden Lands, veed aldrig hverken af Skibe eller Baade at sige. Spør kun Mester Herman. Er det ikke, som jeg siger, Mester Herman?

Herman. Jeg skal strax stille Trætten. Henrich! laan os Landkort[et] over Europa, Danckwarts Landkort.

Verten. Der har I eet, men det er noget i Stykker.

Herman. Det vil ikke sige. Jeg veed nok, hvor Paris ligger, men vil kun have Landkortet for at overbevise de andre. Seer I nu, Sivert! her ligger Tydskland.

Sivert. Det er ret nok; jeg kand see det paa Donaustrømmen, som ligger her.

I det han peger paa Donaustrømmen, støder han Kruset om med Albuen, saa at Landkortet forderves.

Verten. Den Donaustrøm løb noget for stærk.

De leer allesammen: Ha ha ha!

[Herman]. Hør, got Folk! vi taler saa meget om fremmede Sager, lad os tale noget om Hamborg; den Materie kand flye os nok at bestille. Jeg har tit tænkt paa hvoraf det kommer, at vi ingen Stæder har udi Indien, men skal kiøbe de Varer af andre. Det er en Sag, som Bormester og Raad nok burte betænke.

Richart Børstenbinder. Tal ikke om Bormester og Raad, skal vi bie, til de tænker derpaa, kommer vi til at bie længe. Her udi Hamburg berømmes

---

13. Danckwarts Landkort] Danckerts Landkort, der vare simple og billige, brugtes dengang sædvanligt. — 14. Verten.] I Stykkets første Udgave holdes Collegium Politicum ikke hos Herman, men paa et Værtshuus. Holberg har ved Forandringen glemt at fierne „Verten" ligesom at foretage et Par andre mindre Rettelser.

en Vormester alleene deraf, at han kand holde det lovlige Borgerskab i Tvang.

Herman. Jeg mener, I gode Mænd! at det endnu ikke er for sildig; thi hvorfor skulde ikke Kongen af Indien unde os saavel Handel som Hollænderne, hvilke har intet at føre did hen uden Ost og Smør, som gemeenligen blir forderved paa Veyen? Jeg holder for, at vi giorde vel, om vi indgav et Forslag til Raadet derom. Hvor mange er vi her samlede?

Verten. Vi ere kun 6; thi de andre 6 troer jeg ikke kommer mere.

Herman. Det er alt nok. Hvad er jer Mening, Herr Vert? lad os votere.

Verten. Jeg er gandske ikke for det Forslag; thi slige Reyser bringer mange got Folk af Staden, som jeg har en daglig Skilling af.

Sivert Pose-Kiger. Jeg holder for, man bør see meer paa Stadens Opkomst end sin egen Interesse, og at Mester Hermans Forslag er det ypperligste, som nogen Tiid kand giøres. Jo mere Handel vi driver, jo meer maa jo Staden florere; jo flere Skibe der kommer hid, jo bedre er det ogsaa for os smaa Betientere. Dog det sidste er ikke meest Aarsag, at jeg raader til dette Forslag, men Stadens Tarv og Fremgang driver mig alleene til at recommendere saadant.

Gert Buntmager. Jeg kand aldeles ikke samtykke dette Forslag, men raader heller til Compagniers Oprettelser paa Grønland og Strat Davids, thi saadan Handel er Staden langt nyttigere og bedre.

Frantz Knivsmed. Jeg merker, at Gertes Votum sigter meer til egen Nytte end Republiqvens Beste; thi til de Indianske Reyser trænger man ikke saa meget til Bundtmageren, som til de Nordiske Reyser. Jeg for min Part holder for, at den Indianske Handel overgaaer alle udi Vigtighed; thi udi Indien kand man undertiden for en Kniv, Gaffel eller Sax faae af de Vilde et Stykke Guld, som veyer ligesaa meget. Vi maa mage det saa,

---

31. Republiqvens Beste] Statens Tarv, Almeenvel.

at de Forslag, vi gier ind for Raadet, ikke lugter af egen Nytte; thi ellers kommer vi ingen Vey dermed.

Richart Børstenbinder. Jeg er af samme Mening som Niels Skriver.

Herman. Du voterer som en Børstenbinder; Niels Skriver er jo ikke tilstæde. Men hvad vil den Qvinde herinde? Det er min Troe min Kone.

Scen. 2.

Geske. Collegium Politicum.

Geske. Er I her, Dagdriver? Det var nok saa got, at I arbeydede noget, eller i det ringeste at I havde Indseende med jer Folk; vi mister eet Arbeid efter et andet ved jer Forsømmelse.

Herman. Tie stille, Kone! du blir Frue Bormesters, før du veedst et Ord deraf. Mener du, at jeg gaaer ud for Tiids-Fordriv? Jo jo, jeg har ti Gange meer Arbeyde end I alle udi Huset; I andre arbeyde kun med Hænderne, men jeg med Hiernen.

Geske. Alle galne Folk giør ligeledes, de bygge som I Casteller i Luften, og bryder Hiernen med Galskab og Giækkerie, indbildende sig at giøre vigtige Ting, da det dog i sig selv er intet.

Gert Buntmager. Var det min Kone, hun skulde ikke tale [saa] meer end eengang.

Herman. Ey, Gert! det maa en Politicus ikke agte. For et Aar eller 3 havde jeg smurt min Kones Ryg for saadane Ord; men siden den Tiid, jeg har begyndt at kige i politiske Bøger, har jeg lært at foragte saadant. Qui nescit simulare, nescit regnare, siger en gammel Politicus, som ingen Giæk var; jeg troer, han heedte Agrippa eller Albertus Magnus; thi det er Fundament til all Politik i Verden, thi hvo der ikke kand

31. Agrippa eller Albertus Magnus] Navnene paa disse to, fordum høitberømte Polyhistorer fra Middelalderen, begge ansete for Dyrkere af den sorte Kunst, vare paa Holbergs Tid endnu neppe gaaede i Forglemmelse hos Mængden. Den anførte Sætning tillægges i Holbergs Heltinde-Historier Jacob I. af England.

taale at høre et ondt Ord af en hidsig og gall Kone, duer ikke til nogen høy Bestilling. Kaaldsindighed er den allerstørste Dyd og den Ædelsteen, som meest pryder Regenter og Øvrighed. Derfor holder jeg for, at ingen burte komme her i Staden at sidde udi Raadet, førend han havde giort Prøver paa sin Kaaldsindighed og ladet see, at han baade kunde tage imod Skieldsord, Hug og Ørefigen. Jeg er af Naturen hidsig, men jeg stræber at overvinde det ved Studering. Jeg har læset udi Fortalen af en Bog, som heder: Der politische Stockfisch, at naar een blir overvældet af Vrede, skal han tælle til tyve, imidlertiid gaaer ofte Vreden over.

Gert. Det kunde ikke hielpe mig, om jeg taalte til hundrede.

Herman. Ja saa duer I ikke til andet end til at være Subaltern. Henrich! giv min Kone et Kruus Øll ved det lille Bord.

Geske. Ey, du Slyngel! mener du, at jeg er kommen hid for at drikke?

Herman. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. Nu er det alt over. Hør, Mutter! du maa ikke tale saa haardt til din Mand, det lader saa farlig gemeent.

Geske. Er det da fornemme at betle? Har enhver Kone ikke Aarsag til at skielde, naar hun har saadan Dagdriver til Mand, der saaledes forsømmer sit Huus, og lader Hustrue og Børn lide Nød?

Herman. Henrich! giv hende da et Glas Brænde-Viin; thi hun har forivret sig.

Geske. Henrich! giv min Mand, den Slyngel, et Par Ørefigen.

Henrich. Det maa I selv giøre; jeg betakker mig ellers for saadan Commission.

Geske. Saa tør jeg giøre det selv.

Hun gier ham Ørefigen.

---

9. Studering] Eftertanke, Selvbetragtning. — 10. Der politische Stockfisch] en i sin Tid bekjendt Kjærligheds-Roman, i hvis Fortale Intet af det Omtalte findes.

Herman. 1, 2, 3, 4, 5, til 20. Han lader som han vil slaae igien, men begynder paa nye at tælle til 20. Havde jeg ikke været en Politicus, saa skulde du have faaet Skam.

Gert Bundtmager. Vil I ikke holde jer Kone i Ave, saa skal jeg. Fort herud, herud!

Gesse skielder udenfor.

Scen. 3.

Collegium Politicum.

Gert Bundtmager. Jeg skal lære hende at holde sig smukt hiemme en anden Gang. Det bekiender jeg, er det politisk at lade sig trække efter Haaret af sin Kone, saa blir jeg aldrig Politicus.

Herman. Ach ach, qvi nescit simulare, nescit regnare; det er let talt, men ikke ret let practiceret. Jeg bekiender, det var en stor Spot, min Kone giorde mig; jeg troer, jeg løber endnu ud efter hende og prygler hende paa Gaden. Dog 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20. Nu er det over; lad os nu tale om andre Sager.

Frantz. Qvindfolk har alt for meget at sige her i Hamborg.

Gert. Ja det er sandt; jeg har tit tænkt paa at giøre et Forslag derom. Men det er vanskeligt at legge sig ud med dem. Forslaget er ellers got nok.

Herman. Hvorledes er det Forslag?

Gert. Det bestaaer af faa Artikler. 1. Vilde jeg, at Ægteskabs-Contract skulde ikke være æwig, men giøres paa visse Aar, saa at naar Manden var ikke fornøyet med sin Kone, kunde han slutte nye Contract med en anden, men skulde være forbunden ligesom med Huus-Leye at sige hende op et Fierding-Aar før Fardag, som skulde være ved Paaske eller Michaelis Tider; hvis han var fornøyet med hende, kunde Contracten forlænges. Troe mig, om saadan Lov blev giort, der skulde ikke findes een ond Kone i Hamborg, men enhver skulde beflitte sig paa at gaae sin Mand under Øyen for at

have Contracten forlænget. Har I gode Mænd noget at sige imod den Artikel? Frantz! du smiler saa skalkagtig, du har vist noget at sige derimod; lad os høre.

Frantz. Men kunde ikke en Kone undertiden finde sin Regning ved at blive skildt ved en Mand, som enten var ond imod hende, eller som var en Dagdriver, der alleene aad og drak, og intet vilde arbeyde til Kones og Børns Underhold? Eller hun kunde faae Lyst til en anden og giøre Manden alting saa broget, at han mod sit Forsæt lod hende fare. Jeg holder for, at større Uleyligheder kand reyse sig af saadant, der er jo Midler til at tvinge en Kone med. Vilde enhver som I, Mester Herman! naar han faaer et Ørefigen, give sig til at tælle til tyve, saa fik vi en Hob skiønne Koner. Jeg holder uforgribelig for, det beste Middel er, naar en Kone er halstyrisk, at Manden truer hende med at ligge alleene og ingen Seng at søge med hende, indtil hun bedrer sig.

Gert Bundtmager. Det kunde jeg ikke holde. Mangen Mand kand lige saa lidet skikke sig derudi som Konen.

Frantz. Saa kand jo Manden gaae extra.

Gert. Saa kand jo Konen og gaae extra.

Frantz. Men Gert! lad os høre de andre Artikler.

Gert. Ja see, om han giorde det. Du har maaskee Lyst at skiemte mere; intet er saa got, man jo har noget at sige derimod.

Herman. Lad os nu tale om andre Sager. Folk, som hørte os tale, skulde tænke, vi holdt Consistorium eller Tamper-Ret. Jeg tænkte paa i Nat, da jeg ikke kunde sove, hvorledes Regieringen i Hamborg best kunde indrettes, saa visse Familier, hvorudi Folk hidtildags ligesom fødes til Bormestere og Raads-Herrer, kunde udelukkes fra den høyeste Øvrigheds Værdighed og en

30—31. Consistorium eller Tamper-Ret] Tamper-Retten var en af Consistorium ved Kjøbenhavns Universitet bestaaende Ret, som dømte i Ægteskabs-Sager.

fuldkommen Frihed indføres. Jeg tænkte, man skulde vexelviis tage Bormestere nu af eet Laug, nu af et andet, saa blev samptlige Borgerskab deelagtig udi Regieringen, og alle Stænder kom til at florere; thi for Exempel, naar en Guld-Smed blev Bormester, saae han paa Guld-Smedenes Interesse, en Skrædder paa Skræddernes Opkomst, en Kandstøber paa Kandstøbernes, og ingen skulde være Borgemester længer end en Maaned, paa det at eet Laug skulde ikke florere meer end et andet. Naar Regieringen saaledes blev indrettet, kunde vi kaldes et ret frit Folk.

Tutti. Det Forslag er herligt; Mester Herman! I taler som en Salomon.

Frantz Kniv-Smed. Det Forslag er got nok; Men = = =

Gert Bundtmager. Du kommer altid med dit Men; jeg troer, enten din Far eller Moer har været Mennist.

Herman. Lad ham kun sige sin Mening. Hvad vilt du sige? Hvad mener du med det Men?

Frantz. Jeg tænker, mon det ikke skulde være vanskeligt iblant at faae en god Bormester af et hver Handtverks-Laug? Mester Herman er god nok, thi han er vel studeret; men hvor finder vi, naar han er død, blant Kandstøberne en anden, der duer til saadant Regimente? thi naar Republiqven er kommen paa Knæ, er det ikke saa let at støbe den om igien i en anden Form, som at støbe en Tallerken eller en Kande om, naar den er fordervet.

Gert. Ach Pakketel! vi finder nok dygtige Mænd endogsaa blant Handtverks-Folk.

Herman. Hør, Frantz! du est endnu en ung Mand, og derfor ikke kand see saa dybt udi en Ting endnu som vi andre; hvorvel jeg merker, du har et got Hovet, og med Tiden kand blive til noget. Jeg vil kun kortelig forestille dig, at denne din Instantz har

18. Mennist] Mennonisternes eller Mennoniternes Sect (en Gjendøber-Sect) kaldtes dengang ogsaa Mennister. — 36. Instantz] Indvending.

ingen Grund, alleene af vore Personer: Vi ere udi dette Laug over 12 Personer, alle Handtverksfolk; enhver af os kand jo see hundrede Feyl, som begaaes af Raadet. Forestill dig nu, at een af os blev Vormester, og endrede de Feyl, som vi saa tit har talt om, og som Raadet ikke kan see; mon Hamborger Stad vilde tabe noget med saadan Vormester? Dersom I gode Herrer ere saa sindede, da vil jeg give det Forslag ind.

Tutti Ja vist.

Herman. Men nok om de Materier. Tiden gaaer bort, og vi haver ikke læset Aviserne endnu. Henrich! lad os faae de sidste Aviser.

Henrich. Her er de sidste Aviser.

Herman. Flye dem til Richart Børstenbinder, som pleyer læse.

Richart. Man skriver fra Hovet-Leyeren ved Rhin-Strømmen, at man venter Recruter.

Herman. Ey, det har man skreven 12 Gange i Rad. Spring over Rhin-Strømmen. Jeg kand ærgre mig ihiel, naar jeg hører tale om de Sager. Hvad skriver man fra Italien?

Richart. Fra Italien skrives, at Printz Eugenius har brudt op med sin Leyr, passeret over den Flod Padus og gaaet forbi alle Fæstninger for at overrumple Fiendens Armee, som derudover i største Hast er retireret 4 Miil tilbage. Duc de Vendosme skiendte og brændte allevegne udi sit eget Land udi Retiraden.

Herman. Ach ach, Hans Durchleuchtighed er slagen med Blindhed, vi er om en Hals; jeg vil ikke give 4 ß. for den hele Armee i Italien.

Gert Bundtmager. Jeg holder min Troe for, at Prindsen giorde Ret; thi det har altiid været mit Forslag. Sagde jeg det ikke forgangen, Frantz Kniv-Smed! at man burde giøre saaledes?

Frantz. Ney jeg kand ikke erindre det.

Gert. Jo min Troe har jeg sagt det 100 Gange; thi hvorfor skal Armeen ligge og lunte? Prindsen har min Troe giort Ret. Det tør jeg forsvare mod hvem det skal være.

Herman. Henrich! giv mig et Glas Brændeviin. Jeg kand svære paa, Ihr Herren! at det blev sort for mine Øyne, da jeg hørte læse disse Tidender. Jeres Skaal, Mussiørs! Nu det bekiender jeg, det kalder jeg en Hoved-Forseelse, at gaae forbi Fæstninger.

Sivert Pose-Kiger. Jeg havde min Troe giort det samme, om Armeen havde været mig betroed.

Frantz Kniv-Smed. Ja du skal nok see, at man giør Pose-Kigere til Generaler.

Sivert. Du har ikke behov at spotte, jeg torde blive saa god som en anden.

Gert. Deri har min Troe Sivert Ret, at Prindsen har giort vel at gaae lige løs paa Fienden.

Herman. Ey, min gode Gert! I er altfor selvklog, I faaer lære noget endnu.

Gert. Da skal jeg ikke lære det af Frantz Kniv-Smed.

De komme i stærk Skielderie, og taler een i Munden paa en anden, reyser sig af Stolene, truer og stoyer. Herman slaaer imod Bordet, og raaber:

Stille, stille, Ihr Herren! Lad os ikke tale meer om det, hver kand beholde sin Mening. Hør, Ihr Herren! gier dog Lyd. Mener I vel, at det er af Frygt, at Duc de Vendosme har retireret sig og sat Ild paa Landet? Ney den Karl har læset Alexander Magnuses Krønike, thi saa giorde han, da Darius forfuldte ham, og derudover vandt en Seyer ligesaa stor som den, vi vandt for Hochstedt.

Henrich. Nu slog Klokken 12 paa Postmesterens Verk.

Herman. Saa maa vi da gaae.

Paa Veyen disputerer de og stoyer om det Forrige.

ACTUS III.

Scen. 1.

Abrahams. Sanderus. Christoffer. Jochum.

Abrahams. Nu skal jeg fortælle ham et Eventyr, som vil divertere hele Staden. Veed I hvad jeg har overlagt med 3, fire fornemme Folk her i Byen?

Sanderus. Ney jeg veed ikke.

Abrahams. Kiender I ikke Herman von Bremen?

Sanderus. Det er vist den Kandstøber, som er saa stor Politicus, og boer i dette Huus.

Abrahams. Det er den samme. Jeg var nyelig i Selskab med nogle af Raadet, som ivrede sig meget mod samme Karl, efterdi han talede saa dristig udi Verts-Huus imod Regieringen, og reformerede alting. De samme holdt det tienligt at udskikke Spioner for at vidne paa hans Mund, at han kunde blive revsed, andre til Exempel.

Sanderus. Det var at ønske, saadane Karle engang kunde blive straffede; thi de sidder og criticerer over et Kruus Øll Konger, Førster, Øvrighed og Generaler, saa det er forskrekkeligt at høre paa. Det er ogsaa farligt; thi den gemene Almue har ikke den Skiønsomhed, at den kand eftertænke, hvor u-rimeligt det er, at en Kandstøber, Hattemager eller Børstenbinder kand tale med ringeste Grund om slige Sager og see de Ting, som et heelt Raad ikke kand see.

Abrahams. Det er sandt; thi samme Kandstøber kand reformere det hele Romerske Rige, medens han støber en Tallerken, og agere baade Landstøber og Kandstøber paa eengang. Men mig behagede ikke samme Raads-Herrers Foretagende; thi at straffe eller arrestere saadan Mand opvækker kun Oprør iblant Almuen, og giør saadan Giæk meer anseelig. Min Mening var derfor at spille heller en Comoedie med ham, som skulde have bedre Virkning.

---

22. den gemene Almue] Menigmand. — 32. Oprør] Røre, Bevægelse, Opsigt.

Sanderus. Hvori skulde den bestaae?

Abrahams. At skikke ham Deputerede som fra Raadet, for at gratulere ham med Bormesterskab, og flye ham strax nogle vanskelige Ting at forrette; saa skal man see, hvor elendig han vil blive, og han selv skal merke, hvor stor Forskiæl der er imellem at raisonnere om en Bestilling og at forestaae den.

Sanderus. Men hvad vil deraf følge?

Abrahams. Deraf skal følge, at han enten af Desperation skal forløbe Byen eller ydmygeligen bede om sin Afskeed og tilstaae sin Udygtighed. Jeg er derfor alleene kommen til Monsr. Sanderus for at begiære hans Hielp i at i Verk sette denne Machine, saasom jeg veed, han er beqvem til saadant.

Sanderus. Det kand lade sig giøre. Vi vil selv agere slige Deputerede og strax gaae til ham.

Abrahams. Ja her er hans Huus. Jochum eller Christopher! bank paa, og siig, at der 2 Raads-Herrer er herude, som vil tale med Herman von Bremen.

De banker paa.

Scen. 2.

Herman. Abrahams. Sanderus. Jochum. Christopher.

Herman. Hvem vil I tale med?

Jochum. Her er tvende Raads-Herrer, som vil have den Ære at opvarte ham.

Herman. Hillemænt, hvad er det? Jeg seer skiden ud som et Sviin.

Abrahams. Underdanigste Tiener, velbaarne Hr. Bormester! Vi ere hid skikkede af Raadet for at gratulere ham med et Bormesterskab her i Staden; thi Raadet har anseet meer hans Meriter end hans Stand og Vilkor og udvalt ham til Bormester.

Sanderus. Raadet holdt det ubilligt, at saadan viis Mand skulle occuperes med saadane slette Forretninger og grave sit store Pund ned i Jorden.

---

13. Machine] Intrigue.

Herman. Ihr Herren Collegæ! aflegger min Hilsen og Takfigelse til det lovlige Raad, og forsikrer dem om min Protection. Det er mig kiert, at man er falden paa de Tanker, alleene for Stadens Skyld, ikke for min egen Persons; thi havde jeg skiøttet om Høyhed, havde jeg maa skee længe siden været noget.

Abrahams. Velbaarne Hr. Bormester! Raadet og Borgerskabet kand ikke vente andet end Stadens Velstand under saadan en høy-viis Øvrighed.

Sanderus. Og derfor har forbigaaet saa mange andre rige og fornemme Mænd, der har ansøgt om den høye Magistrat.

Herman. Ja ja, jeg haaber, de skal ey heller fortryde paa dette Vall.

Abrahams og Sanderus. Vi recommenderer os da samptlige udi Hr. Bormesters Bevaagenhed.

Herman. Det skal være mig en Fornøyelse at giøre dem nogen Tieneste. Om Forladelse, at jeg følger dem ikke længer.

Sanderus. Ey, det kan ey heller staae Hr. Bormester an at gaae videre.

Herman kalder paa een af Laqvayerne. Hør J Cammerat! der har J til en Kande Øll.

Laqveyen. Ach vi giør det ikke, Jeres Velbaarenhed!

Scen. 3.

Herman. Geske.

Herman. Geske, Geske!

Geske indenfor. Jeg har ikke Stunder.

Herman. Herud, jeg har noget at sige dig, som du aldrig drømte om din Livs-Tiid.

Geske. Nu, hvad er paa Færde?

Herman. Har du noget Caffee i Huset?

Geske. Hvad Snak? naar brugte jeg Caffee sidst?

Herman. Du kommer at bruge det herefter da; inden en halv Time faaer du Visit af alle Raads-Herrernes Fruer.

Geske. Jeg troer, den Mand drømmer.

Herman. Ja jeg drømmer saaledes, at jeg har drømt os et Vormesterskab paa Halsen.

Geske. Hør, Mand! giør mig ikke vreed igien, du veedst, hvor det gik sidst.

Herman. Saae du ikke de to Herrer med deres Laqveyer, som gik her forbi?

Geske. Jo jeg saae dem.

Herman. De vare herinde, og lod mig vide fra Raadet, at jeg er bleven Vormester.

Geske. J er Fanden heller.

Herman. Lad nu see, kiere Kone! at du beflitter dig herefter paa et mere fornemme Væsen, og at ingen af de gamle Kandstøber-Nykker blir tilbage hos dig.

Geske. Ach er det vist, min hierte Mand?

Herman. Det er saa vist, som jeg staaer her. Ret lige nu har vi Huset fuld af Gratulationer, af skyldigste Tiennere og Tiennerinder, af Jemerecommaner og Vaselemaner.

Geske paa Knæ. Ach min hierte Mand! forlad mig, om jeg har giort dig noget imod tilforn.

Herman. Alt forladt; beflit dig kun paa at være noget fornemme herefter, saa skal du have min Naade. Men hvor skal vi faae en Tienner i en Hast?

Geske. Vi kommer til at kaste nogle af jere Klæder paa Henrich, indtil vi kand faae kiøbt Liberie. Men hør, min Hierte! eftersom J nu er bleven Vormester, saa vilde jeg bede, at Gert Vundtmager maa straffes for den Tort, han giorde mig i Dag.

Herman. Ey, min hierte Kone! Vormesters Frue maa ikke tænke paa at hevne den U-ret, som er vederfaret Kandstøberens Kone. Lad os faae Henrich herind.

Scen. 4.

Geske. Herman. Henrich.

Geske. Henrich.

Henrich. Hey.

17-18. Jemerecommaner og Vaselemaner] Folk, som sige: Je me recommande og Je vous baise les mains.

Geske. Henrich! du maa ikke svare saa herefter; veedst du ikke hvad os er vederfaret?

Henrich. Ney jeg veed ikke.

Geske. Min Mand er bleven Vormester.

Henrich. Hvorover?

Geske. Hvorover? over Hamborg.

Henrich. Han er Pokker heller; det var jo et Fandens Spring af en Kandstøber.

Herman. Henrich! tal mere med Beskeed; du skal vide, du est Laqvey hos en stor Mand nu.

Henrich. Lakey! saa avancerer jeg ikke nær saa meget.

Herman. Du skal nok avancere. Du kand med Tiden blive Reutendiener. Tie kun still. Du kommer paa nogle Dage at agere Lakey, indtil jeg kand faae en Tienner. Han kommer til at bære min brune Kiole, min Hierte! indtil vi kand faae Liberie færdig.

Geske. Men jeg frygter, den vil blive alt for lang.

Herman. Ja vist er den for lang; men man faaer at hielpe sig i en Hast, som man kand.

Henrich. Ach Herre Jeh! den rækker mig ned til Hælene. Jeg vil see ud som en Jøde-Præst.

Herman. Hør, Henrich.

Henrich. Ja Mester!

Herman. Du Slyngel! kom mig ikke med slige Titler mere; du skal herefter, naar jeg raaber paa dig, svare: Herre! og naar nogen kommer at spørge efter mig, skal du sige: Vormester von Bremenfeld er hiemme.

Henrich. Skal jeg svare saaledes, enten Herren er hiemme eller ey?

Herman. Hvilken Snak! naar jeg ikke er hiemme, skal du svare: Hr. Vormester von Bremenfeld er ikke hiemme; og naar jeg ikke vil være hiemme, skal du svare: Vormesteren gier ikke Audience i Dag. Hør, min Hierte! du maa strax lave til noget Caffee, du skal have noget at tractere Raads-Herrernes Fruer med, naar de

---

9. med Beskeed] betænksomt, findigt. — 14. Reutendiener] hamborgsk Raadstuetjener.

kommer; thi deri vil vor Reputation bestaae herefter, at man kand sige: Bormester von Bremenfeld gier gode Raad, og hans Frue god Caffee. Jeg er saa bange, min Hierte! at I forseer jer i noget, førend I blir vant til den Stand, I er kommen udi. Henrich! spring du ud efter et Thee=Bord med nogle Kopper, og lad Pigen springe efter fire Skilling udi Caffee; man kand altiid siden kiøbe meer. Det skal være jer en Regel, min Hierte! til videre, at I ikke taler meget, indtil I lærer at føre honnet Discours. I skal ey heller være alt for ydmyg, men staae paa jer Respect og for alting arbeyde paa at faae det gamle Kandstøber=Væsen af Hovedet og bilde jer ind, at I har været Bormesters Frue i mange Aar. Om Morgenen skal der et Thee=Bord være dekket for Fremmede, som kommer, om Efter=middag[en] et Caffee=Bord; og derpaa spilles Kort. Der er et vist Spill, som kaldes Allumber; jeg vilde give 100 Rixdaler til, at I og vor Datter Frøychen Engelke forstod det. I maa derfor give flittig Agt, naar I seer, andre spiller, at I kand lære det. Om Morgenen skal I ligge til Klokken 9 eller halvgaaen ti, thi det er kun gemene Folk, som staaer op om Sommeren med Solen; dog om Søndagene maa I reyse jer noget tid=ligere, saasom jeg paa de Dage agter at medicinere. En smuk Snuustobaks=Daase maa I legge jer til, som I maa lade ligge paa Bordet hos jer, naar I spiller Kort. Naar nogen drikker paa jeres Sundhed, skal I ikke sige Tak, men tres humble Servitør. Og naar I gaber, skal I ikke holde for Munden, thi det er ikke meer brugelig blant fornemme Folk; endelig, naar I er i Compagnie, skal I ikke være for meget peen, men sette Honnetteteten noget til Side = = = = Hør, jeg glemte noget: I skal ogsaa legge jer en Skiødehund til, hvilken I skal elske som jer egen Datter; thi det er ogsaa for=nemme. Vor Naboe=Kone Arianke har en smuk Hund, som hun nok laaner jer, til vi kand selv faae een.

---

7. fire Skilling udi Caffee] Caffebønner for 4 ß. — 31. Compagnie] Selskab, Gjæstebud.

Hunden skal I give et fransk Navn, som jeg nok skal hitte paa, naar jeg faaer Stunder at tænke mig om. Den skal idelig ligge i jer Skiød, og I skal i det ringeste en halv Snees Gange kysse den, naar der er Fremmede.

Geske. Ney min hierte Mand! det kand jeg umuelig giøre; thi man veed ikke altiid, hvor en Hund har lagt og sølet sig. Man kand derudover enten faae Munden fuld af Skarn eller Lopper.

Herman. Ey, ingen Snak! vil I være Frue, saa maa I og have Frue-Noder. Saadan Hund kand derforuden give jer Anledning til Discours; thi naar I ingen Anledning har til Materie, kand I fortælle om jer Hunds Qvaliteter og Dyder. Giør kun som jeg siger, min Hierte! Jeg forstaaer mig paa den fornemme Verden bedre end I. Speyler jer kun i mig. I skal see, at der ikke skal være de ringeste gamle Levninger hos mig tilbage. Det skal ikke gaae mig, som det gik en vis Slagter, som blev Raadmand, hvilken, naar han havde skrevet en Side ud og skulde vende Bladet om, satte Pennen i Munden, som han var vant til at giøre med Slagter-Kniven. Gaaer I andre nu ind at giøre Anstalter; Jeg har lidt at tale med Henrich alleene.

Scen. .5.

Herman. Henrich.

Herman. Hør, Henrich.

Henrich. Hr. Bormester!

Herman. Mener du ikke, at jeg vil faae mange Misundere formedelst denne Ophøyelse.

Henrich. Ey, hvad vil Herren kere sig om Misundere! Gid man ikkun havde giort mig til Bormester paa den Maade, jeg skulde have givet mine Misundere Døden og Dievelen.

Herman. Den eneste Ting, jeg er lidt bange for, er nogle smaa Ceremonier; thi Verden regieres af Pedanterie, og Folk seer meer efter Smaadalier end efter

36. Smaadalier] Smaating, Ubetydeligheder.

solide Ting. Var ikkun den første Dag over, som jeg skal giøre mit Indtog udi Raad-Huset paa, saa vilde jeg være fornøyed; thi hvad solide Forretninger angaaer, det er som Smørre-Brød for mig. Men jeg maa lave mig paa hvorledes jeg første Gang skal begegne mine Collegusser, og at jeg ikke støder mod de sædvanlige Ceremonier.

Henrich. Ey Lapperie, Herr Vormester! ingen brav Mand binder sig til visse Ceremonier. Jeg for min Part giorde intet andet, om jeg skulde giøre saadant Indtog, end gav Raads-Herrerne min Haand at kysse, og giorde mig brav Rynker udi Panden, saa at de skulde faae at vide hvad jeg førte i min Skiold, og at jeg stilltiende gav dem tilkiende, at en Vormester var ingen Kramsfugl eller Pandekage.

Herman. Men tænk, at der ogsaa skal holdes en Oration paa Raad-Huset den første Dag, jeg bliver introducered. Jeg kand nok holde en Oration saa god som nogen her i Byen; thi jeg turde obligere mig til at præke, om det skulde være i Morgen. Men saasom jeg aldrig har bivaanet saadan Act tilforn, saa veed jeg egentlig ikke hvad Formularier man pleyer at bruge.

Henrich. Ey, Herre! ingen uden Skolemestere binde sig til Formularier. Jeg for min Part, om jeg var Vormester, lod mig nøye med at sige dem kort og fyndigt saadane Ord som for Exempel: Det falder vel en Deel underligt, ædle og velvise Herrer Raadmænd! at see en usel Kandestøber i en Hast omstøbt til en Vormester = = =

Herman. Fy fy, det var en lumpen Begyndelse.

Henrich. Ney det skulde ikke være Begyndelse. Jeg vilde begynde min Tale saaledes: Jeg takker eder, ædle og velvise Herrer! for den Ære, de have giort en usel Kandestøber som jeg at giøre ham til Vormester.

Herman. Alt kommer du med din forbandet Kandestøber. Det er u-anstændigt at tale saadant paa Raadhuset, hvor jeg maa stille mig an, som jeg var fød Vormester. Skulde jeg holde saadan Tale, vilde jeg kun blive foragted og bespotted. Ney ney, Henrich! du

vilde blive en slet Oratør. En Skielm skal sige mig paa, at jeg nogen Tiid har været Kandestøber. Jeg har kun øvet mig lidt for Tiidsfordriv paa Støbningen, naar jeg har været kjed af at studere.

Henrich. En Skielm skal ogsaa sige mig paa, at jeg nogen Tiid har været Kandstøber-Dreng.

Herman. Hvorfor vil du da, at jeg skal føre saadan Tale?

Henrich. Ach lidt Taalmodighed! Herren er alt for hastig. Jeg vilde tilligemed sige dem paa en høflig Maade, at hvis nogen mocqverede sig derover, efterdi jeg nyeligen havde været Kandestøber, da skulde de faae en U-lykke. Og hvis jeg fornam mindste moqvante Mine hos nogen, vilde jeg sige: Edle og velvise Herrer! bilder I Phantaster jer vel ind, at I har giort mig til Bormester for at narre mig? og derpaa vilde jeg brav slaae i Cathedra, medens Orationen holdtes, saa de nok skulde merke af min Introductions-Tale, at jeg ikke var et skiemte med, og at de havde faaet en Bormester, som var Karl for sin Hat. Thi lader Herr Bormester sig underkuje i Førstningen, vil Raadet holde ham stedse for en Slyngel.

Herman. Du taler som en Slyngel; jeg skal nok hitte paa hvad Tale jeg vil holde. Lad os gaae ind.

ACTUS IV.

Scen. 1.

Henrich alleene.

Har Lidser paa begge Ermene af sin Kiol, som gaaer ham til Hælene, og er borderet med hvidt Papiir.

Jeg er en Hundsvot, om jeg kand begribe, hvorledes Raadet er falden paa de Tanker at giøre min Huusbond til Bormester; thi jeg seer ingen Overeensstemmelse

imellem en Kandstøber og saadan høy Embedsmand, uden maa skee det kommer deraf, at ligesom en Kandstøber kaster gamle Tallerkner og Fader udi en Form, og støber dem om til nye, saa kand ogsaa en god Vormester ved gode Love støbe Republiqven om igien, naar den forfalder. Men de gode Mænd har ikke taget i Agt, at min Huusbond var den sletteste Kandstøber udi Hamborg, og derfor, om de ellers har udvalt ham paa det Fundament, vil blive ogsaa den sletteste Vormester, vi har haft. Den eneste Nytte ved dette Vall er, at jeg blir Reutendiener derved; thi det er en Bestilling, som jeg har Naturalier og Lyst til, thi fra jeg var et Barn, har jeg kundet glæde mig ved at see Folk trækkes i Arrest. Det er ogsaa en god Bestilling for een, der veed at snoe sig lidt derudi; thi først maa jeg lade som jeg har meget at sige hos Vormester, og naar Folk faaer den Troes-Artikel i Hovedet, vinder Henrich i det ringeste 100 Daler eller 200 derved om Aaret, som jeg ikke vil imodtage af Gierighed, men alleene for at lade see, at jeg forstaaer mit Embede og Reutendienerat. Vil nogen tale med Vormester, siger jeg, han er ikke hiemme. Siger de, at de saae ham i Vinduet, svarer jeg, det vil intet sige, han er dog ikke hiemme. Folk i Hamborg veed strax hvad saadan Svar betyder: De stikker Henrich en Daler i Haanden, saa kommer Herren strax hiem; er han upasselig, saa blir han strax frisk; er der Fremmede hos ham, saa gaaer de strax bort; ligger han, saa staaer han strax op. Jeg omgaaes undertiden med fornemme Laqveyer; jeg veed nok, hvor der tilgaaer udi slige Huse. I gamle Dage, da Folk var dumme som Heste og Esler, da kaldte man saadant Refas, men nu hedder det Extra, Drikke-Penge eller uvisse Indkomster. Men see der kommer Anneke; hun veed endnu intet af denne Forandring, thi hun har saadan gemeen Kandstøberske-Mine og Gang endnu.

---

12. Naturalier] Naturgave, Anlæg.

Scen. 2.

Anneke. Henrich.

Anneke. Ha ha ha! Ney see hvor det Spøgelse seer ud; jeg troer, det er en Adriane, han har faaet paa sig.

Henrich. Hør, du Kandstøber=Carronie! har du ikke seet et Liberie eller en Laqvey tilforn? Disse gemene Folk ere min Troe ligesom Bester, de staaer og gaber ligesom Køer, naar de seer et Menneske een Dag udi andre Klæder end en anden Dag.

Anneke. Ney, eet Skiemt og andet Alvor: veedst du ikke, at jeg har lært at spaae i Dag? Her var en gammel Kone i Dag, som seer Folk i Hænderne, hende gav jeg et Stykke Brød, hvorfor hun lærde mig den Konst at see i Folkes Hænder hvad dem skal vederfares. Maa jeg see dine Hænder, saa skal jeg strax sige dig din Skiebne.

Henrich. Ja ja, Anneke! Henrich er ikke saa taabelig, som du bilder dig ind. Jeg lugter alt Lunten. Du har faaet et Nys om den Forfremmelse, som i Dag er mig lovet.

Anneke. Ney min Troe veed jeg ikke af noget at sige.

Henrich. See ikkun hvor gode Miner hun kand holde. Jo min Troe har du hørt det, og derfor har du og got ved at spaae. Ney Henrich har gammel Been i Panden, han er ikke saa let at tage ved Næsen.

Anneke. Jeg kand giøre min høyeste Eed paa at jeg ikke har hørt ringeste Ting af saadant, som du siger.

Henrich. Har du ikke talt med Frue Bormesters nyelig?

Anneke. Jeg troer, den Dreng er gall, kiender jeg Frue Bormesters?

Henrich. Saa har min Troe Frøykenen sagt dig det.

Anneke. Ey, holdt da op engang med saadant Narrerie, Henrich!

Henrich. See der, Anneke! har du min Haand,

spaae nu saa meget, som du vil. Jeg merker nok, at du har faaet et Nys om Sagerne, skiønt du stiller dig saa fremmet an. Men det kand ikke skade, at du est saa polisk; vor hele Huus bør være saa herefter. Nu, hvad saae du nu i min Haand?

Anneke. Jeg seer, Henrich! at Fatters Custos, som henger bag Kakkel-Ovnen, vil dantze en lystig Galiath paa din Ryg i Dag. Er det ikke uforskammet at gaae saaledes at spøge sig ud, da her er saa meget Arbeyd at giøre i Huset, og at rede Fatters Kiole saa til?

Henrich. Hør, Anneke! jeg kand spaae foruden at see i Hænderne: Jeg spaaer dig, at du est en Carnali, og at du for din uforskammede Mund faaer et Par Ørefigen eller to (ligesom det kand falde sig til). See der, der har du Spaadommen opfyldt.

Gir hende Ørefigen.

Anneke. Au au au, det skal blive dig dyre Ørefigen.

Henrich. Lær saa en anden Gang at bære Respect for en stor Herres Lakey = = =

Anneke Vie kun, nu kommer Mutter strax.

Henrich. For Bormesters fornemmeste Tienner= = =

Anneke. Hun vil hevne det paa din Ryg.

Henrich. For en Reutendiener = = =

Anneke. Jo jo, jeg siger endnu, at det skal blive dig dyre Ørefigen.

Henrich. For en Person, der har stor Gehør hos Bormester = = =

Anneke. Ach ach, jeg er ikke bleven slagen her i Huset tilforn.

Henrich. Som hele Borgerskabet vil giøre Caresser og Baselemaner til herefter = = =

Anneke. Jeg troer, den Dreng er bleven gandske gall. Hey Mutter, Mutter! kom ind.

Henrich. St. st. st.! du faaer vist en U-lykke med din Mutter. Jeg merker nok, du veedst ikke hvad her er passeret; derfor tilgier jeg dig som en Christen din Forseelse. Raadet har ved de fleste Stemmer udvalt Hosbond til at være Bormester, Mutter til at være

Bormesterinde, dømt Engelke fra sit Jomfrueskab og benaadet hende med Frøkens Titel. Derfor kand du let begribe, at det ikke kand staae mig an at arbeyde meer. Derfor bær jeg ogsaa dette Liberie, som du seer.

Anneke. Ey, staae ikke og fixere mig oven i Kiøbet.

Henrich. Det er som jeg siger, Anneke! See der kommer Frøyken, som skal sande mine Ord.

Scen. 3.

Engelke. Anneke. Henrich.

Engelke. Ach Gud bedre mig arme Menneske, nu seer jeg, all Forhaabning er ude.

Henrich. Ey, Frøyken! er det nu Tiid at græde, da jere Forældre ere komne udi saadan Velstand?

Engelke. Hold din Mund, Henrich! jeg vil ingen Frøyken være.

Henrich. Hvad skal I da være? I er jo ikke Jomfrue mere, saa maa I jo være Frøyken. Det er jo den næste Æres-Trin, man stiger op, naar man skiller sig ved sin Jomfruedom.

Engelke. Jeg vilde heller være en Bonde-Dotter, saa var jeg vis paa at kunde faae den, til hvilken jeg engang har bortgivet mit Hierte.

Henrich. Eya, er det ikke andet, Frøykenen græder for, end hun vil giftes? Nu kand hun jo allersnarest blive gift og faae hvilken Mand hun peger paa; thi den halve Bye vil storme til Huset for at blive Bormesters Svoger.

Engelke. Jeg vil ingen have uden Antonius, som jeg eengang har lovet Ægteskab.

Henrich. Ey fy, Jomfrue! vil I have nu en Hiulmager, hvilken neppe jeg, som er kun Reutendiener, kand gaae i Lag med? Ney I maa have anden Ambition herefter.

Engelke. Hold du din Mund, din Tølpel! jeg vil før miste mit Liv end lade mig tvinge til nogen anden.

---

26. blive Bormesters Svoger] gifte sig ind i Borgmesterens Familie (Ordet Svoger toges forhen i mere udstrakt Betydning end nu).

Henrich. Nu gir jer tilfreds, velbaarne Frøyken! vi vil see til, jeg og Vormesteren, om vi kand hielpe Antonius til en Bestilling, og saa kand I gierne faae ham.

Anneke græder.

Henrich. Hvorfor græder du, Anneke?

Anneke. Jeg græder af Glæde over den Lykke, som er vederfaret vor Huus.

Henrich. Det er sandt nok, Anneke! du har Aarsag at glæde dig; hvem Fanden skulde have tænkt, at saadan Soe, som du est, skulde have kundet blive Mammeselle?

Anneke. Hvem Pokker skulde ogsaa have kundet tænkt, at saadan Sviin som du skulde kunde blive Reutendiener?

Henrich. Hør, Børn lille! jeg har ikke Stunder at tale videre med dem denne Gang. Frue Vormesters venter Fremmede; Jeg skal lave Caffee til. See der er hun, lad os gaae; jeg maa løbe at hente Caffee-Bordet.

Scen. 4.

Henrich. Geske med en Hund paa Armen.

Henrich kommer ind med Caffee-Bordet, og er meget geskæftig.

Geske. Hør, Henrich! er der kommen Sirup udi Caffeen?

Henrich. Ney Mutter!

Geske. Ingen Fatter eller Mutter meer, Henrich! det siger jeg dig eengang for alle. Spring ud efter noget Sirup, og kom det i Potten. Henrich gaaer ud. All den Allarm var jeg foruden tilforn. Men jeg kand troe, naar jeg blir vant dertil, falder det mig lettere.

Henrich. Her er Sirupen.

Geske. Slaae den udi Potten. Hillemænt, det banker. Nu skal man nok see, at Raads-Herrernes Fruer kommer.

Henrich ved Dørren. Hvem vil I tale med?

En Pige. Siig din Mester, at han kand lyve saa stærk som 10 Kandstøbere. Jeg har slidt op et Par Skoe alleene med at løbe efter den Mad-Spand.

Henrich. Jeg siger: Hvem vil I tale med?

Pigen. Jeg vil tale med Mester Herman.

Henrich. Du løber med Liim-Stangen. Her boer Vormester von Bremenfeld.

Pigen. Det er forskrekkeligt, man kand ikke faae sine Sager færdige, og skal lade sig narre oven i Kiøbet af en lumpen Kandstøber.

Henrich. Har du noget at klage paa Kandstøberne, da maa du komme paa Raad-Stuen; der faaer du nok Ret, om jeg ellers kiender Vormester von Bremenfeld.

To Lakeyer. Vore Fruer vilde gierne fornemme, om det faldt Vormesterinden beleyligt saa vilde de have den Ære at opvarte hende.

Henrich. Til Pigen. Hør du nu, Carnaille! at der ingen Kandstøber boer her? Til Tienerne. Jeg vil fornemme, om Frue Vormesters er hiemme. [Pigen gaaer].

Henrich. Til Geske. Her er to Raads-Herrinder ude, som vil tale med Mutter.

Geske. Lad dem komme ind.

Scen. 5.

Madame Abrahamsens. Madame Sanderus. Geske. Henrich.

De kysse begge paa hendes Forklæde.

Mad. Abrahamsens. Vi ere hidkomne i Dag for at aflegge vor underdanige Gratulation og temoignere den hiertens Glæde og Fornøyelse, vi har over deres Avancement, iligemaade at recommendere os udi deres Affection og Bevaagenhed.

Geske. Tres humble Servitør! Jeg veed ikke, om de vil behage at drikke en Skaal Caffee.

Mad. Abrahamsens. Vi takker Vormesterinden, vi er kun denne Gang kommen for at gratulere.

Geske. Tres humble Servitør! Men jeg veed nok, de drikker gierne Caffee. De vil maa skee lade sig nøde. Vær saa god at sidde ned; Caffeen er gandske færdig. Henrich!

Henrich. Velbaarne Frue!

Geske. Har du kommen Sirupen i Caffeen?

Henrich. Ja jeg har.

Geske. Vær saa god, I gode Madamer! at tage til Takke.

Mad. Sanderus. Frue Vormesters er saa god at excusere os, vi drikker aldrig Caffee.

Geske. Ey, hvilken Snak er det! Jeg veed nok bedre. De behager at sidde.

Mad. Abrahamsens. Ach Masoeur! jeg er færdig at kaste op, naar jeg tænker paa den Sirup.

Geske. Henrich! kom hid og skienk i Kopperne.

Mad. Sanderus. Det er alt nok, Cammerad! Jeg kand kun drikke en halv Koppe.

Henrich. Jeg skulde bede Vormesterinden komme ind et Øyeblik til Vormesteren.

Geske. Forlader mig, I gode Fruer! jeg maa gaae bort et Øyeblik. De skal strax have den Ære at see mig igien.

Scen. 6.

Raads-Herrinderne alleene.

1. Raads-Herrinde. Ha ha ha ha ha ha ha ha ha! Hvem bliver nu meest fixered, Søster! enten hun, som vi sidder og beleer i vore Hierter, eller vi, som maa drikke Caffee med Sirup udi?

2. Raads-Herrinde. Tal for Guds Skyld ikke mere om den Sirup, Søster! min Mave sidder mig op i min Hals, naar jeg tænker derpaa.

1. Raads-Herrinde. Gav du Agt paa hvilken Mine hun giorde, da vi kyssede paa hendes Forklæde? ha ha ha ha ha! Jeg glemmer aldrig, saalænge jeg lever, det Tres humble Serviteur, ha ha ha ha ha ha!

2. Raads-Herrinde. Lee ikke saa høyt, Søster! jeg er bange, de kand høre det.

1. Raads-Herrinde. Ach Søster! det er just Konsten at kunde holde sig for Latter. Var det ikke ogsaa en allerkiereste Hund, hun havde paa Armen? den skiønneste Lænke-Hund, nogen vil forlange; jeg er vis paa at den blir kaldet Joli oven i Kiøbet. Ach Himmel! er det dog ikke sandt, som man siger, at intet Menneske

er mere hofmodig end det, som af Skarnet kommer strax til stor Værdighed? Derfore er intet farligere end slige hastige Forandringer. Een, der er kommen af fornemme Folk og har haft en adelig Optugtelse, blir gierne den samme, ja undertiden forfremmes udi Ydmyghed, ligesom den forfremmes udi Høyhed. Men de Mennesker, som af intet voxe saa hastig op som Champinjoner, i dem har Hoffærdighed som sit rette Sæde.

2. Raads-Herrinde. Hvad mon kand være Aarsag til saadant? Mig siunes, slige Folk burde heller blive ydmyge, naar de tænkte paa deres forrige Stand.

1. Raads-Herrinde. Aarsagen dertil maa være denne: De, som ere af fornemme Folk, har ingen mistænkt at foragte sig, og derfor bekymrer sig ikke om hvorledes de blive begegned. Gemene Folk derimod have alle mistænkt; de synes, hvert Ord, hver Mine sigter hen til at bebreyde dem deres forrige Tilstand, og derfor søger at handthæve deres Værdighed ved Myndighed og Tyrannie. Troe mig, hierte Søster! der er noget i det at være kommen af got Folk. Men der kommer Drengen tilbage; det er best at tie.

Scen. 7.

Henrich. 2 Raads-Herrinder.

Henrich. De gode Mardamer lader dem Tiden ikke falde lang. Hendes Velbaarenhed kommer strax ind igien. Vormester har foræret hende et nyt Halsbaand til hendes Hund, men det var noget for viidt, hvorfor Skræderen er inde at tage Maal af Hundens Hals; saa snart det er bestilt, kommer hun ind igien. Men I gode Mardamer tar ikke ilde op, at jeg beder dem om noget: De er vel saa god og tænker paa mig med en liden Discretion; thi jeg har stor Arbeyde, og slæber som et Bæst her i Huset.

1. Raads-Herrinde. Gierne, Kammerat! der er en Gylden, om han ikke vil forsmaae.

Henrich. Ach største Taksigelse! Jeg vilde ønske, at jeg kunde tiene dem igien. Nu skal de som mænd

drikke brav, mens Fruen er ude; hun blir som mænd ikke vreed derfor, og hvis saa er, skal jeg nok giøre det got igien.

1. Raads-Herrinde. Ach Kammerat! den største Tieneste, I kand giøre os, det er ikke at nøde os.

Henrich. Som jeg siger, velbaarne Mardamer! Fruen tar det min Troe ikke ilde op; de skal som mænd drikke. Maa skee det er ikke sødt nok, saa skal vi faae meer Sirup. Men der kommer Fruen selv.

Scen. 8.

Bormesterinden. 2 Raads-Herrinder. Henrich.

Bormesterinden. Om Forladelse, jeg blev saalænge ude! Fruerne har jo intet drukket imidlertiid. Vi skal min Troe have Kanden tømmed, og siden, naar vi faaer drukket Caffee, skal de smage vort Øll; det er saa got, uden at rose det, som nogen Steds i Byen.

Mad. Sanderus. Ach jeg faaer saa hiertelig ont, Fru Bormesters pardonerer mig, at jeg ikke kand blive længer; min Søster bier nok og tar til Takke.

Mad. Abrahamsens. Ney det var Synd, at jeg skulde forlade min Søster. Vi recommenderer os i Bormesterindens Affection.

Geske. I skal saa min Troe have et Glas Brændeviin, saa blir I strax frisk igien; det fordriver Vinde. Henrich! spring hen efter et Glas Janever, Fruen er ikke vel.

Mad. Sanderus. Ney excusere mig, Fru Bormesters! jeg maa gaae

Scen. 9.

En anden Raads-Herrinde. Geske. Henrich.

Raads-Herrinden. Underdanige Tienerinde, velbaarne Frue! Jeg kommer efter min Skyldighed at aflegge min Lyk-Ønskning.

Geske rækker hende Haanden at kysse, og hun kysser paa Haanden.

Geske. Det skal være mig en Fornøyelse, om jeg

eller Bormester kand være dem til Tieneste. Vil hun ikke sette sig ned? vær saa god. Hun skal ingen Complimenter bruge, men bilde sig ind, at hun er hos hendes Lige.

Raads-Herrinden. Jeg takker skyldigst, velbaarne Frue! Setter sig ned.

Geske. Her var nogle af hendes Med-Colleginder nyelig og drak Caffee med mig; jeg troer nok, at her er et Par Kopper tilovers, om dem behager; det Beste er ved Bunden. Jeg kand min Troe ikke drikke meer, thi jeg har allerede faaet saa meget til Livs, at min Mave staaer som en Tromme.

Raads-Herrinden. Jeg siger underdanigst Tak; jeg har nyelig drukket Caffee.

Geske. Efter Behag; Vi fornemme Folk nøder ingen. Men hør, min kiere Madam! veed hun ingen Franzoise at recommendere mig til Frøykenen? jeg vilde, at hun skulde lære Fransøsk.

Raads-Herrinden. Jo, velbaarne Frue! jeg kiender een, som er meget artig.

Geske. Got; men det vil jeg hun maa vide forud, at jeg taaler ikke, hun kalder mig Madam, som de Franske Folk pleyer at giøre. Ikke fordi jeg er storagtig, men jeg har saa mine Betænkende derved.

Raads-Herrinden. Ney det maa ikke være. Men maatte jeg ogsaa ikke have den Naade at kysse paa Frøkenens Hænder?

Geske. Hiertelig gierne. Henrich! kald paa Frøykenen, og siig, at her er en Raads-Herrinde, som vil kysse paa hendes Hænder.

Henrich. Jeg troer ikke, hun kand komme, thi hun sidder og saaler paa hendes Strømper.

Geske. Hør engang, hvorledes den Tølper staaer og taler hen i Taaget. Ha ha ha! han vilde sige baldyre.

Arianke Grovsmeds (som er en forklæd Mands-Person) kommer ind. Ach min leve Søster Geske! er det sandt, at

---

20 artig] dannet, beleven, fiin. — 35 som er en forklæd Mands-Person] d. e. som er Geskes virkelige Nabokone, hvis Rolle Holberg vil have spilt af et Mandfolk. — 36 leve] kiære.

din Mand er bleven Vormester? Det er mig saa kiert, som een havde givet mig 2 Mark. Lad nu see, at du ikke blir storagtig, men kiendes ved dine gamle Du-Søstre.
Geske svarer ikke et Ord.

Arianke. Naar blev din Mand Vormester, Søster?
Geske tier stille igien.

Arianke. Du sidder i Tanker, Søster! jeg spør, naar din Mand blev Vormester.

Raads-Herrinden. J maa bruge lidt meer Respect, lille Madam! for Vormesterinden.

Arianke. Ney min Troe bruger jeg ingen Complimenter med Søster Geske; thi vi har været ligesom eet Liv og Siæl. Men hvor er fat, Søster? mig synes dog, at du er bleven noget storagtig.

Geske. Moer lille! jeg kiender hende ikke.

Arianke. Saa kiender vor HErre mig da. Naar du har trængt til Penge, saa har du nok kiendt mig. Du kandst ikke vide, min Mand kand blive det samme som din endnu, førend han døer.

Geske faaer ont, tar et Hoved-Vands-Æg og lugter til.

Henrich. Herud din Smede-Kielling! mener du, at du staaer i en Smede og taler?

Tar hende ved Haanden, og leder hende ud.

Geske. Ach Madam! det er en Pine at omgaaes med disse gemene Folk. Henrich! du skal faae en U-lykke, dersom du indlader nogen Borger-Kone herefter.

Henrich. Hun var drukken den Soe; thi Brendevinen stod hende af Halsen.

Raads-Herrinden. Den Hendelse giør mig hiertelig ont; thi jeg er bange, at Vormesterinden har forivret sig. Fornemme Folk taaler ikke meget. Jo høyere man kommer i Stand, jo mere delicat blir eens Legeme.

Geske. Ja jeg kand sværge Fruen til, at jeg har langt fra ikke den Hilsen nu, som jeg havde i min forrige Stand.

Raads-Herrinden. Jeg troer det nok; Hendes Velbaarenhed kommer herefter til at medicinere hver Dag, saa har alle andre Vormester-Fruer giort.

Henrich til Spectatores. Mig synes mare ogsaa, at

jeg har ikke den Helbred, siden jeg blev Reutendiener, som tilforn. Jeg har faaet et Sting, aa aa! ret her i min venstre Side. J leer deraf, got [Folk]! men det er min Troe dog Alvor. Jeg er ma foi bange, inden jeg veed et Ord deraf, at jeg har en Podagra paa Halsen.

Raads-Herrinden. Vormesterinden maa ogsaa tage sig an en Doctor aar-viis for sit hele Huus, der kand give hende nogle Draaber, som hun altiid i det ringeste maa lade staae i en Flaske, enten hun vil bruge dem eller ey.

Geske. Ja jeg vil min Troe ogsaa efterleve hendes Raad. Henrich! du skal siden springe hen til Doctor Hermelin og bede ham, naar han faaer Leylighed, at giøre sin Opvartning hos mig.

Raads-Herrinden. Jeg maa nu tage Affkeed, velbaarne Frue! og recommendere mig i hendes Affection.

Geske. Alt recommenderet, min kiere Fru Raads-Herrinde! hun har kun at tale mig og Mester Herman, jeg siger Vormester von Bremenfeld, frit til; hvad vi kand være hende og hendes Kiereste til Tieneste, skal ikke manqvere.

Raads-Herrinden kysser paa Forklædet, og siger: Underdanigste Tienerinde!

Geske. Lad os gaae ind, her vil min Mand give Audiense.

ACTUS V.

Scen. 1.

Henrich. 2 Advokater.

Henrich. Hillemænd nu vil min Ploug gaae, nu er Audientz-Timen. Nu skal J see, J got Folk! om nogen, der har været i 20 Aar i Tieneste, kand bedre

---

20. Kiereste] Ægtefælle, Mand.

stikke sig derudi end jeg. Der hører jeg, det banker. Med hvem vil de gode Mænd tale?

Advocat. Vi vilde gierne have den Ære at tale med Vormester.

Henrich. Han er endnu ikke opstaaen.

Advocat. Ikke opstaaen Klokken 4re om Eftermiddagen?

Henrich. Jo han er nok opstaaen, men han er gaaen ud.

Advocat. Nu mødte vi jo en Mand nys i Dørren, som talede med ham.

Henrich. Han er endelig inde, men han er ikke vel. Sagte. Disse Karle ere dumme som Bester, de kand ikke fatte min Mening.

Advocat sagte. Jeg merker nok, Mon Frere! at den Karl vil lade sig smørre; vi maa stikke ham en Gylden i Næven, saa kommer nok Vormesteren strax. Hør, Cammerat! vil I ikke forsmaa et Par Gylden, at drikke paa vor Sundhed?

Henrich. Ney I gode Herrer! jeg tar saa mænd aldrig mod Gaver.

Advocat. Hvad skal vi da giøre, Monfrere? saa maa vi gaae bort til en anden Gang.

Henrich vinker ad dem. Hey Messiørs! de ere saa meget hastige. For deres Skyld vil jeg tage imod de tvende Gylden; de skulde ellers tænke, at jeg var storagtig, og vort Huus derudover skulde blive talt ilde om.

Advocat. See der, Cammerat! er 2 Gylden, om I ikke vil forsmaa dem; nu er I saa god og skaffer os Audientz.

Henrich. Ydmygste Tiener! for deres Skyld vil jeg giøre alt hvad jeg kand. Vormester er endelig frisk nok som en Hest, men dog ey saa vel, at han kand tale med enhver. Men efterdi det er dem, Messiørs! saa er det en anden Sag; ville de behage at bie et Øyeblik, Messiørs! saa skal jeg melde dem an. Men der banker igien. Hvem vil I tale med, min ærlig Mand?

En Mand gribende i sin Buxe-Lomme. Jeg vilde gierne have den Ære at tale med Vormester.

Henrich sagte. Den Mand veed at leve, han griber strax til Lommen. Høyt. Ja min Herre! han er hiemme, nu skal I strax faae ham i Tale.

Henrich rekker Haanden frem, men den anden, i Steden for Penge, tar kun sit Uhrværk op, og siger:

Jeg seer, Klokken er alt fire.

Henrich. Hvem var det, Monsieur vilde tale med?

Manden. Med Bormester.

Henrich. Han er ikke hiemme, Monsiør!

Manden. I sagde jo nyelig, at han var hiemme.

Henrich. Kand nok være, Monsiør! men saa har jeg fortalt mig.

Manden gaaer bort.

Henrich sagte. Seer I vel til den Snydere! Du skal nok see, at Bormester staaer paa Pinde for dig. Til Advocaterne. Nu skal jeg strax melde dem an.

Advocat. See ikkun til den Dreng, hvor vel han allerede veed at snoe sig i sin Bestilling. Holdt nu gode Miner, Monfrere! Vi ere de, som skal giøre Begyndelse til at plage denne gode Kandestøber. Vore Cammerater skal fuldføre Historien. Men see der kommer han.

Scen. 2.

Bremenfeld. 2 Advocater. Henrich.

1. Advocat. Vi ønsker af inderste Hiertens Grund. velbaarne Herr Bormester Lykke til denne høye Værdighed udi vor Stad, og haaber, at han i Mildhed, Forsigtighed og Aarvaagenhed ikke skal give nogen af sine Formænd efter, saasom hans Velbaarenhed har banet sig Veyen til dette høye Embede ikke ved Rigdom, Slægt eller Venner, men alleene ved sine bekiendte store Dyder, Lærdom og Erfarenhed udi Stats-Sager.

Bremenfeld. Tres humble Serviteur!

2. Advocat. I sær glæder vi os over at have faaet saadan Øvrighed, der ikke alleene har fast guddommelig Forstand — — —

Bremenfeld. Jeg takker Gud.

2. Advocat. Men som har Navn for at være venlig mod alle og giøre til sin største Fornøyelse at

høre Folkes Klagemaal og hielpe dem til Rette; thi jeg kand sige, at jeg var nær daaned af Glæde, da jeg først hørte de Tidender, at Vallet var falden paa Herr Vormester von Bremen.

Henrich. I skal sige von Bremenfeld, Messiørs!

2. Advocat. Jeg beder underdanig om Forladelse, jeg vilde sige Vormester von Bremenfeld. Nu er vi i Dag hidkommen først for at aflegge vor underdanige Lyk-Ønskning, derneſt at raadføre os med hans Velbaarenhed udi en Tviſtighed, ſom har reyſet ſig imellem vore Principaler, hvilken Tviſtighed vi havde begge beſluttet at lade dømmes udi ved Lands-Lov og Ret, men vi har betænkt os ſiden, og for at undgaae den Tids-Spilde og de Omkoſtninger, ſom fødes af Rettergang, [foretrukket] at underkaſte os Herr Vormeſters Sigelſe; Hvorved vi lover at lade det blive.

Bremenfeld ſetter ſig ned, og lader de andre ſtaae.

1. Advocat. Begge vore Principaler ere Naboer, men der er et flydende Vand, ſom ſkiller deres Jorde fra hinanden. Nu er hendet ſig for 3 Aar ſiden, at Vandet har løſet et ſtort Stykke Jord fra min Principals Grund og ført det hen til min Contraparts Agre. Skal han nu beholde det? Heder det ikke: Nemo alterius damno debet locupletari? Her vil jo hans Principal berige ſig med min Principals Skade, hvilket ſtrider aperte mod æqvitatem naturalem. Er dette ikke ſaa, Herr Vormeſter?

Bremenfeld. Jo det er jo ubilligt at begiære ſaadant; I har Ret, Monſieur!

2. Advocat. Men Juſtinianus ſiger jo udtrykkelig libro secundo Institutionum, titulo primo, de Alluvione — — —

Bremenfeld. Hvad Pokker bryder mig hvad Juſtinianus eller Alexander Magnus ſiger, ſom levede maa ſkee nogle tuſinde Aar, førend Hamborg blev bygt? hvor kand de dømme i Sager, ſom ikke vare til i deres Tiid?

2. Advocat. Jeg haaber dog ikke, at Eders Velbaarenhed forkaſter de Love, ſom hele Tydſkland har underkaſtet ſig.

Bremenfeld. Det var ikke saa, jeg meente, I forstod mig ikke ret, jeg vilde kun sige — — — *Han hoster imellem.* Vær saa god at sige videre frem eders Paastand.

2. Advocat. Saadane ere Justiniani Ord: Qvod per alluvionem agro tuo flumen adjecit, jure gentium tibi acqviritur.

Bremenfeld. Herr Advocat! I taler saa forbandet hastig; siig mig det meer tydelig.

Advocaten repeterer det samme langsom.

Bremenfeld. Ey, Monsieur! I har en forbandet gal Udtale i det Latinske Sprog; tael jers Moers Maal, det kommer I bedre af med. Jeg siger det ikke derfor, at jeg er en Hader af Latin; thi jeg sidder undertiden hele Timer og taler Latin med min Tiener. Er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Det er forunderligt at høre Herren tale Latin; thi jeg kand sværge paa at Taarene staaer mig i Øynene, naar jeg tænker derpaa. Det er ligesom I hører Erter kaage i en Gryde, saa hastig løbe Ordene ham ud af Munden. Fanden kand ikke begribe, hvordan et Menneske kand tale saa expedit. Men hvad giør ikke den lange Øvelse.

2. Advocat. Justiniani Ord, velbaarne Herr Bormester! ere saaledes: Hvad som en Flod river fra en andens Ager og kaster til din, det bliver dit.

Bremenfeld. Ja Justinianus har saa vidt Ret, thi det var en brav Mand. Jeg har all for stor Respect for ham, at jeg skulde underkiende hans Domme.

1. Advocat. Men, Herr Bormester! min Contrapart læser Loven, ligesom Fanden læser Bibelen. Han glemmer det, som følger strax paa: Per alluvionem autem videtur id adjici, qvod ita paulatim adjicitur, ut intelligi non possit, qvantum qvoqvo temporis momento adjicitur.

Bremenfeld. Messieurs! om Forladelse, jeg maa op paa Raadhuset; nu slog Klokken halvgaaen fem. Henrich! see du til, at du kandst forlige Sagen med dem i Gangen.

1. Advocat. Ach Herr Bormester! siig os da med et Ord hans Mening.

Bremenfeld. Messieurs! I har Ret begge to, hver paa sin Maade.

2. Advocat. Hvorledes kand vi have Ret begge to? Jeg mener, at naar jeg har Ret, saa har min Contrapart U=ret Justiniani Lov er udtrykkelig for mig.

Bremenfeld. Forlader mig, jeg maa strax op paa Raadhuset.

1. Advocat. Holdende paa Bormesteren. Jeg har jo beviset, at Justiniani Ord er for mig.

Bremenfeld. Ja det er sandt, Justinianus er for jer begge; hvorfor Dievelen forliger I da ikke Sagen? I kiender ikke Justinianus saa vel som jeg; naar han henger Kaaben paa begge Sider, saa er det ligesaa meget, som han vilde sige disse Ord: Gaaer hen, I Skab=Halse! og forliger Sagen.

2. Advocat. Herr Bormester! for at begribe Lovgiverens Mening ret, maa man jo conferere een Artikel med en anden; staaer der ikke i nestfølgende Paragrapho: Qvod si vis fluminis de tuo prædio — — —

Bremenfeld. Ey, slipper mig, I Ting=Stude! I hører jo, at jeg skal op paa Raadhuset.

1. Advocat. Ey, Herr Bormester! et Øyeblik; lad os nu høre hvad Hugo Grotius siger.

Bremenfeld. Jeg gier baade jer og Hugo Grotius Døden og Dievelen; hvad har jeg med Hugo Grotius at bestille? Han var en Armenianer; hvad kommer os de Love ved, som Folk giør Fanden i Vold hen i Armenien? Henrich! driv dem strax paa Dør.

De gaaer ud.

Henrich klamrer ude i Gangen, og kommer ind paa sit Hoved, efterfuldt af en Kielling, som maa være en forklæd Mands=Person.

Kiellingen tar Bormesteren for Brystet, raabende: Ach er det Øvrighed, som gier saadane forbandede Love ud,

---

28. Han var en Armenianer] Hollænderen H. Grotius hørte til Arminianernes (Remonstranternes) Religionsparti.

at en Mand maa have to Koner? mener I vel, at Guds Straf er ikke over jer?

Bremenfeld. Er du gal, Kielling? hvem Pokker har tænkt paa saadant?

Kiellingen. Hey hey hey, jeg skal ikke gaae bort, før jeg seer dit Hierte=Blod.

Bremenfeld. A = = = = = hielp. Henrich! Peiter!

Peiter kommer ind, og trækker Kiellingen ud. Henrich, som var løbet i Skiul, hielper endelig til med.

Scen. 3.

Bremenfeld. Henrich.

Bremenfeld. Henrich! du skal faae en U=lykke, om du indlader Kiellinger eller Advocater oftere, thi hver af dem dræber mig paa sin Maade. Dersom der kommer andre og vil tale med mig, skal du sige dem, at de maa tage sig vare for ikke at tale Latin, saasom jeg for en vis Aarsag har forsvoret det.

Henrich. Jeg har ogsaa forsvoret det for samme Aarsag.

Bremenfeld. Du kandst sige, at jeg taler ikke uden Græsk.

Der banker igien. Henrich gaaer til Dørren, og kommer ind med en stor Pakke Papiir.

Henrich. Her er en Hob Papiir fra Syndicus, som Vormesteren skulde giennemsee og give sine Betænkende over.

Vormesteren setter sig ned ved et Bord, og rager udi Papirerne.

Bremenfeld. Det er ikke saa let at være Vormester, som jeg tænkte, Henrich! Jeg har faaet her nogle Sager at igiennemsee, som Fanden selv ikke kand hitte Rede udi. Begynder at skrive, reyser sig op, og tørrer Sveden af sig, setter sig ned igien, og stryger ud hvad han har skrevet tilforn. Henrich!

Henrich. Herr Vormester!

Bremenfeld. Hvad er det for Allarm, du giør? kand du ikke staae stille?

Henrich. Jeg rører mig ikke af Steden, Herr Vormester!

Bremenfeld. Han reyser sig op igien, tørrer Sveden af sig som tilforn, og kaster sin Peruqve paa Gulvet, paa det han disbedre kan meditere med blot Hoved. Spadserer over Peruqven, og spender den til Side, setter sig ned at skrive igien. Raaber: Henrich!

Henrich. Herr Vormester!

Bremenfeld. Du skal faae en U-lykke, staaer du ikke stille; det er den anden Gang, du har forstyrret mine Concepter.

Henrich. Jeg giorde min Troe ikke andet, end jeg stak min Skiorte ind, og maalede paa mine Been, hvor meget min Liberie-Kiol var for lang.

Bremenfeld. Reyser sig op igien, og banker paa sin Hierne med Haanden for at faae Concepter. Henrich!

Henrich. Herr Vormester!

Bremenfeld. Gak ud og siig til de Kiellinger, som raaber paa Gaden med Østers, at de maa ikke raabe i denne Gade, hvor jeg boer; thi det forstyrrer mig i mine politiske Forretninger.

Henrich. Raaber ved Dørren disse Ord tre Gange: Hør, I Østers-Kiellinger! I Carnalier! I Caronier! I uforskammede Tasker! I Egtemænds-Horer! er der ingen Skam i jer, at I tør raabe saadan udi Vormesterens Gade og forstyrre ham i hans Forretninger?

Bremenfeld. Henrich!

Henrich. Herr Vormester!

Bremenfeld. Holdt op igien, dit Beest!

Henrich. Det giør og ingen Gode, at jeg raaber mere, thi Byen er fuld af saadane Folk; saa snart een er gaaen forbi, kommer en anden strax i Steden, thi dersom — — —

Bremenfeld. Ingen Snak meer, staae still og holdt Munden. Setter sig ned, og stryger ud hvad han har skrevet igien, skriver paa nye, reyser sig op, og stamper af Brede paa Gulvet, raaber: Henrich!

Henrich. Herr Vormester!

Bremenfeld. Jeg var tilfreds, det Vormesterskab var Fanden i Vold. Vil du være Vormester i min Sted?

Henrich. Skam, der giør. Sagte. Og ligesaa faae den, der det begiærer.

Bremenfeld. Vil sette sig ned at skrive igien, men setter sig feyl i Tanker og falder paa Gulvet, raaber: Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Bremenfeld. Jeg ligger paa Gulvet.

Henrich. Jeg seer det nok.

Bremenfeld. Hid og hielp mig op igien.

Henrich. Bormester har jo sagt, at jeg ikke maa røre mig af Stedet.

Bremenfeld. Det er en forbandet Dreng. Reyser sig selv op igien. Banker der ikke paa Døren?

Henrich. Jo. Hvem vil I tale med?

En Borger. Jeg er Oldermand for Hattemagerne; jeg har noget at klage for Bormester.

Henrich. Her er Oldermanden for Hattemagerne med nogle Besværinger.

Herman von Bremenfeld. Ey, jeg kand ikke have mere end een Ting i Hoved paa eengang. Spørg ham hvad det er.

Borgeren. Det er for vidtløftigt; Jeg maa tale med Bormester selv. Det kand være giort paa en Time; thi mine Klagemaal bestaaer kun i 20 Puncter.

Henrich. Han siger, han maa tale med Bormester selv; thi hans Puncter bestaaer kun i 20 Klagemaal.

Bremenfeld. Ach Gud bedre mig arme Mand, jeg er gandske fortumlet i mit Hoved allerede. Lad ham komme ind.

Borgeren. Ach Herr Bormester! jeg fattig Mand har lidt stor U-ret, som Bormester nu strax skal begribe, naar han faaer det at høre.

Bremenfeld. I maa forfatte det skriftlig.

Borgeren. Her har jeg forfattet det paa fire Ark.

Bremenfeld. Henrich! der banker igien.

Henrich. Hvem vil I tale med?

En anden Borger. Jeg har noget at klage for Bormester mod Oldermanden for Hattemagerne.

Bremenfeld. Hvem var det? Henrich!

Henrich. Det er denne Mands Contrapart.

Bremenfeld. Lad ham flye dig sit Indgivende. Bliver kun, begge I gode Mænd! i Forstuen saalænge. Henrich!

Henrich. Ja Herre!

Bremenfeld. Kand du ikke hielpe mig noget til Rette? jeg veed ikke hvilket jeg skal giøre først. Læs op for mig Hattemagerens Paastand.

Henrich læser op det, som følger.

Velbaarne, høylærde,
strenge, faste Herr Borgemester!

Af denne herlige Byes lovlige Borgerskabs anseelige Laug fremstiller sig som en Første-Grøde jeg underskrevne N. N., uværdig Oldermand for det anseelige Hattemager-Laug, og næst forhen aflagt saa ærbødig som kierlig Gratulation over at see en saa værdig og høy opliust Mand ophøyet til en saa høy Høyhed, andrager i dybeste Ydmyghed een af de største, farligste og vederstyggeligste Misbruge, som de vanartige Tider og mere vanartige Mennesker have ført i Brug her i denne Stad, i Haab at Eders Herlighed herpaa vil raade Bod. Sagen er denne, at Kræmmerne her i Staden bær aldeles ingen Frygt eller Undseelse for offentlig at sælge og falholde hele Stykker af et Slags Klæde, som de lade væve af Castor, ja falde og til den gruelige Dumdristighed, at de deraf lade væve Strømper, da det dog er bekiendt, at Bever-Haar hører alleene vor Profession til, hvorudover vi arme Hattemagere ikke med Penge kand opveye de til vor Nærings Fortsettelse behøvende Haar, saa got Folk derover kommer i saadan Vane, at faa nu mere vil give 10 a 20 Rdlr. for en Hat, vores Handverk til ubodelig Skade paa Reputation og Indkomme. Naar det nu maatte behage min Herr Bormester at overveye efterfølgende 24 vigtige Aarsager og Raisons, hvorefter vi Hattemagere formodentlig formene os alleene at være berettigede til Arbeyde af Castor, nemlig (1) at det af Alders Tiid har været en almindelig Skik og Lands-Brug, ey alleene her, men over hele Verden, at

bære Castor-Hatte, som med mangfoldige Citationer af Historien som og lovlig derover førte Tings-Vidne kand bevises. 1. Af Historien = = = = =

Bremenfeld. Spring over Historien.

Henrich. 2. Af Tings-Vidner, at Adrian Nilsen, gl. 79 Aar, kan erindre sig, sin Faders Oldefader har sagt = = = =

Bremenfeld. Spring ogsaa over hvad han har sagt.

Henrich. (2). At det er en umaadelig Overdaadighed at bruge saa kostbare Haar til Strømper og Klæder, som strider imod all god Orden og Skik, besynderlig siden der hidføres saa mange kostbare fine Klæder fra Engeland, Frankerig og Holland, at man vel derved kunde lade sig nøye, uden at falde en ærlig Mand i sin Næring = = =

Herman von Bremenfeld. Nok nok, Henrich! Jeg begriber, at Oldermanden har Ret.

Henrich. Men jeg har hørt, at en Øvrighed altiid maa høre begge Parterne, førend han fælder Dom; skal jeg derfor ikke ogsaa læse Contrapartens Svar?

Bremenfeld. Ja nok.

Han flyer ham efterfølgende Contrapartens Besværing.

[Henrich.]

Høybaarne Excellentz,
høy oplyste og høyst politiske
Herr Borgemester!

Saa høyt som eders Forstand stiger over andres, saa høyt gaaer min Glæde over andres, nu jeg har hørt, at I er bleven Bormester; men det, jeg kommer for, er, for Hattemagerne giør mig Fortred, og vil ikke, jeg maa sælge Stoffe og Strømper af Castor. Jeg forstaaer nok hvad de vil, de vil have Handelen paa Castor alleene, og at man skal ikke bruge Castor til andet end til Hatte; men de forstaaer det intet. Det er taabeligt at bære en Castors-Hat; den gaaer man med under Armen, den hverken varmer eller nytter, og en Straae-Hat var af samme Nytte. Castor-Strømper og Klæder derimod er baade varme og bløde, og havde Herr Bor-

mester kun forsøgt det, som med Tiden kand skee, skulde I bekiende det selv = = =

Bremenfeld. Holdt op, det er nok; denne har jo Ret ogsaa.

Henrich. Men jeg veed jo, at de kand ikke have Ret begge.

Bremenfeld. Hvem har da Ret?

Henrich. Det maa vor HErre og Borgemester vide.

Bormesteren reyser sig op, og spatserer. Dette er noget forbandet Tøy. Henrich! kand dit dumme Beest ikke sige mig hvem der har Ret? Hvorfor skal jeg give din Hund Kost og Løn? Derpaa følger Allarm i Gangen, og han spør: Hvad er det for Allarm i Gangen?

Henrich. De to Borgere er i Haar sammen.

Bremenfeld. Gak ud og beed dem have Respect for Bormesterens Huus.

Henrich. Det er best, Herre! de slaaes, saa maa skee de blir dis snarere gode Venner igien. Hillemænd jeg troer, de vil bryde ind; hør, hvor de trommer paa Døren.

Herman von Bremenfeld kryber under Bordet, og skiuler sig.

Henrich. Hvem banker?

En Lakey. Jeg er fra en fremmed Resident; min Herre har noget at tale med Bormester, som er vigtigt.

Henrich. Hvor Pokker blev der af Bormester? Mon Fanden tog Bormesteren? Herr Bormester!

Bormesteren under Bordet, ganske sagte. Henrich! hvem var det?

Henrich. En fremmed President vil tale med Herren.

Bremenfeld. Beed ham komme igien om en halv Time, og siig, at der er to Hattemagere hos mig, som jeg maa expedere. Henrich! beed ogsaa Borgerne gaae bort til i Morgen. Ach Gud bedre mig arme Mand, jeg er saa fortumlet i mit Hoved, at jeg veed ikke selv hvad jeg siger eller giør. Kand du ikke hielpe mig noget til Rette, Henrich?

Henrich. Jeg veed ikke bedre Raad for Herr Bormester, end at han henger sig op.

Bremenfeld. Gak ud og hent mig den politiske Stock-Fisk, som ligger paa daglig Stue-Bordet, det er en Tydsk Bog i hvidt Bind; maa skee jeg kand finde derudi, hvorledes jeg skal tage imod fremmede Presidenter.

Henrich. Vil Vormester have Senep og Smør dertil?

Bremenfeld. Ney det er en Bog i hvidt Bind.

Medens Henrich er ude, gaaer Vormesteren og river i Tanker Hattemagerens Document i Stykker.

Henrich. Her er Bogen. Men hvad er det, Herren river i Stykker? Det er min Troe Oldermandens Klagemaal.

Bremenfeld. Ach jeg giorde det i Tanker. Han tar Bogen og kaster mod Gulvet. Jeg troer, Henrich! det er best, at jeg henger mig efter dit Raad.

Henrich. Hey saa nu banker det igien. Gaaer ud, kommer ind igien grædende. Ach Herr Vormester! hielp, Herr Vormester!

Bremenfeld. Hvad er paa Færde?

Henrich. Der er et heelt Regiment Matrodser uden for Dørren, som raaber: Faaer vi ikke Ret, da skal vi slaae alle Vormesters Vindver ind. Een af dem slog mig med en Steen udi Ryggen, au-au-au-

Vormesteren kryber under Bordet igien. Henrich! beed Frue Vormesters komme ud at holde Styr paa dem; maa skee de har Respect for Fruentimmeret.

Henrich. Jo jo, I skal nok see, at Baadsmænd har Respect for Fruentimmeret; kommer hun ud, saa maa skee de tar hende med Vold, og det sidste blir da verre end det første.

Bremenfeld. Ey, det er jo en gammel Kone.

Henrich. Matrodser ere ikke saa delicate; jeg vovede ikke min Kone paa det samme. Der banker det igien; skal jeg lukke op?

Bremenfeld. Ney jeg er bange, at det er Baads-

---

26. Fruentimmeret] Fruentimmer, Qvindekjønnet. — 32. delicate] kræsne.

folket. Ah gid jeg var i Graven. Henrich! spring hen til Dørren at høre hvo det er.

Henrich. See her, de gaae min Troe lige ind, det er to Raads-Herrer.

Scen. 4.

Abrahams. Sanderus. Herman. Henrich.

Abrahams. Er Vormester ikke hiemme?

Henrich. Jo han sidder vist under Bordet.

Sanderus. Hvad? sidder han under Bordet, Herr Vormester?

Herman von Bremenfeld. Ah i gode Herrer! jeg har jo aldrig søgt om at blive Vormester; hvorfor har I bragt mig i denne U-lykke?

Abrahams. Han har jo engang taget derimod; kom kun frem, Herr Vormester! Vi ere hidkomne for at forestille ham den store Feyl, han har begaaet imod den fremmede Minister, som han saa haanlig har viset bort; hvorover Staden kand komme i Fortræd. Vi tænkte, Herr Vormester bedre forstod Jus publicum og Ceremonialier.

Bremenfeld. Ah I gode Herrer! I kand jo sette mig af, saa blir jeg reddet fra denne Byrde, som jeg er for svag til at bære, og den fremmede Minister faaer Satisfaction tillige.

Sanderus. Det være langt fra, Herr Vormester! at vi skulde sette ham af; han maa følge os strax til Raadhuset, for at overlegge med Syndico, hvorledes denne Forseelse kand got giøres.

Vormesteren. Jeg gaaer ikke til Raadhuset, om man trækkede mig end efter Haaret. Jeg vil ikke være Vormester, jeg har og ikke søgt om at være det; I maa heller tage Livet af mig. Jeg er Kandestøber med Gud og Æren, jeg vil og døe Kandestøber.

Sanderus. Vil I da fixere det hele Raad? Hør, Monfrere! tog han ikke mod Vormesterskabet?

Abrahams. Jo vist, det er jo noget, som vi allerede har rapporteret.

Sanderus. Vi skal nok faae Raad dertil; det hele Senat lar sig ikke saaledes prostituere.

Scen. 5.

Herman. Henrich.

Herman von Bremenfeld. Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Herman. Hvad mener du vel disse Raads-Herrer vil giøre ved mig?

Henrich. Jeg veed det ikke, Herre! De vare meget vrede, det saae jeg nok; mig undredes, at de torde bruge saadan en viis Mund i Bormesters Stue. Havde jeg været Bormester, jeg havde min Troe paa en god Maade sagt dem: Holder jer Snude til, I Skab-Halse! I skal stikke Fingeren paa Gulvet og lugte hvad Huus I er udi.

Herman. Gid du var Bormester, Henrich! gid du var Bormester, ah ah ah!

Henrich. Om jeg maatte falde ind udi Herrens Forretninger, saa vilde jeg ydmygst bede om en Ting, nemlig at jeg maatte kalde mig von Henrich herefter.

Herman. Ey, din uforskammede Knægt! er det nu Tiid at komme med saadan Snak? nu du seer, at jeg er omspendt med lutter U-lykker og fortrædelige Forretninger.

Henrich. Jeg giør det parrol ikke af nogen Ærgierrighed, men alleene for at have nogen Respect i Huset af mine Medtienere, besynderlig af Anneke, som — — —

Herman. Hvis du ikke holder din Mund, skal jeg træde dit Hals-Been i Stykker. Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Herman. Kand du ikke hielpe mig noget til Rette, din dumme Hund? See der, giør mine Sager klar for mig, eller du skal faae en U-lykke.

Henrich. Det er dog underligt, at Herren vil begiære saadant af mig, han som er saadan klog Mand, og alleene for sin Viisdom er bleven udvalt til dette høye Embede.

Herman. Vil du fixere mig oven i Kiøbet?

Tar Stolen og vil slaae ham ned. Henrich løber ud.

Scen. 6.

Herman von Bremenfeld alleene.

Setter sig ned med Hænderne under Kinden, og grunder længe. Springer op af Alteration og figer: Bankede det ikke? Gaaer sagte hen til Dørren, men seer ingen. Setter sig ned at grunde igien, falder i Graad, og tørrer Øynene med Papirerne; af Alteration igien springer op som udi Raserie, og raaber: En heel Byldt Forestillinger af Syndicus! Hattemagernes Oldermand! Oldermandens Contrapart! Klagemaal i 20 Puncter! Oprør af Matrodser! fremmed President! Tiltale af Raadet! Trudsler! Mon her intet Reeb er ved Haanden? Jo jeg troer vist, at der er eet bag Kakkelovnen. Tar Rebet, og laver det til. Det er spaaet mig, at jeg ved mine politiske Studia skal ophøyes. Den Spaadom blir sand, om Rebet ellers vil holde. Lad saa Raadet komme med alle deres Trudsler, jeg blæser af dem, naar jeg er død. Een Ting vilde jeg dog ønske, nemlig at see Author til den politiske Stockfisk henge ved Siden af mig med 16 Stats-Cabinetter og politiske Nach-Tisker om Halsen. Tar Bogen af Bordet, og river den i Stykker. Du Canaille skal aldrig forføre nogen ærlig Kandestøber meer. Saa, det er dog en liden Trøst, før jeg døer. Nu maa jeg lede efter en Krog at henge mig paa. Det blir besynderlig merkværdigt at sige efter min Død: Hvilken Bormester i Hamborg var meer aarvaagen end Herman von Bremenfeld, der udi sit hele Bormesterskab ikke sov et Øyeblik?

---

25. Stats-Cabinetter] Datidens gjængse Titel for statistiske Skrifter.

Scen. 7.

Antonius. Herman.

Antonius. Hey hey, hvad Pokker bestiller I?

Herman. Jeg har ikke i Sinde at bestille noget, men for at undgaae Bestilling vil henge mig. Vil I giøre Compagnie med, skal det være mig en Fornøyelse.

Antonius. Ney min Troe vil jeg ikke; men hvad bringer jer til saadant fortvilet Forsæt?

Herman. Hør, Antoni! det giør ingen Gode, at I taler derom. Jeg skal henges; skeer det ikke i Dag, saa skeer det i Morgen. Jeg vil kun bede, før jeg døer, at I formelder min Respect til Frue Bormesters og Frøykenen, og befaler dem at giøre mig saadan Gravskrift:

Stat stille, Vandrings-Mand!
Her henger Bormester von
Bremenfeld,
Som i sit hele
Bormesterskabs Tiid intet
Minut sov.
Gak du bort, og giør ligesaa.

I veed maa skee ikke, kiere Antoni! at jeg er bleven Bormester, at jeg har faaet et Embede, hvorudi jeg veed ikke hvad hvidt eller sort er, og hvortil jeg finder mig gandske udygtig; thi jeg har merket af adskillige Fortrædeligheder, som allerede har mødt mig, at det er stor Forskiæl paa at være Øvrighed og at raisonnere om Øvrighed.

Antonius. Ha ha ha ha ha ha!

Herman. Belee mig ikke, Antoni! I har Synd deraf.

Antonius. Ha ha ha! Nu merker jeg, hvor det henger sammen: Jeg var nyelig paa et Verts-Huus, hvor jeg hørte Folk sprikke af Latter over en Comoedie, som man havde spillet Herman von Bremen, i det at nogle unge Mennesker havde bildet ham ind, at han var bleven Bormester, for at see, hvorledes han kunde skikke sig derudi. Det giorde mig hiertelig ont, da jeg

hørte saadant. Gik derfor strax hid, for at advare jer derom.

Herman. Ah er jeg da ikke Vormester.

Antonius. Ney det er puur opspunden Tøy, for at vænne jer af med jer Galskab at raisonnere over høye Ting, som I ikke forstaaer.

Herman. Ah er det ey heller sandt om den fremmede President?

Antonius. Ney vist ikke.

Herman. Ey heller om Hattemagernes Oldermand?

Antonius. Det er altsammen opspundet.

Herman. Ey heller om Matrodserne?

Antonius. Ney ney.

Herman. Gid Fanden henge sig da. Geske! Engelke! Peiter! Henrich! herud allesammen.

Scen. 8.

Herman. Antonius. Geske. Engelke. Peiter. Henrich.

Herman. Min hierte Kone! gaae hen til dit Arbeyd igien; vort Vormesterskab er alt til Ende.

Geske. Til Ende?

Herman. Ja ja, det er til Ende; nogle Skalke har rottet sig sammen for at fixere os.

Geske. Fixere os? Da skal de faae en U-lykke, som har fixeret os, og du med.

Hun gier ham Ørefigen.

Herman prygler hende dygtig.

Geske. Ah min hierte Mand! slaae mig ikke meer. Ah min hierte Mand! holdt op.

Herman. Du skal vide, Kone! at jeg er ikke Politicus længer, og derfor ikke tæller meer til tive, naar jeg faaer Ørefigen. Jeg agter at føre et andet Levnet herefter, kaste mine Bøger paa Ilden og tage alleene vare paa mit Handtverk herefter. Jeg varer ogsaa ad eengang for alle, at dersom jeg seer, nogen af

jer læser i en politisk Bog eller bringer nogen i mit Huus, da skal det bekomme dem ilde.

Henrich. Jeg for min Part har ingen Fare derfor, Herr Bormester! thi jeg kand hverken læse eller skrive.

Herman. Lad kun den første Stavelse være ude, og kald mig slet og ret Mester som tilforn; thi jeg er Kandestøber, og vil døe Kandestøber. Hør, Monsieur Antoni! jeg veed, at I har haft Godhed for min Datter. Mine forrige Capricer har hindret jers Kierlighed. Nu har I baade hendes Faders og Moders Samtykke, saa at, hvis I er ved samme Sind og Forsæt, er all Hinder ophævet.

Antonius. Ja jeg blir ved mit Forsæt, og beder, at hun maa blive min Hustrue.

Herman. Gier du dit Samtykke dertil ogsaa, Geske?

Henrich. Ah det er ikke at spørge om; Frue Bormesters har altid været for det Partie.

Geske. Holdt Munden til, Giek! jeg kand nok svare selv. Jeg har, min hierte Mand! givet mit Samtykke dertil for 3 Aar siden.

Herman. Jeg vil ikke spørge dig, Engelke! jeg veed, du er saa forliebt i ham som en Rotte i en Ost er det ikke sandt?

Henrich. Svar, Frøyken!

Herman. Vidste jeg, at du gav disse Titler af Malice, skulde det bekomme dig ilde.

Henrich. Ney min Troe giør jeg ikke, Mester! men man kand ikke saa hastig komme af Vanen igien.

Herman. Gier I To da hinanden Hænder. Saa, nu er det got; i Morgen skal vi holde Bryllup. Henrich!

Henrich. Herr Bormester! Om Forladelse, ja Mester!

Herman. Du skal brænde mig op alle mine politiske Bøger; thi jeg kand ikke see det for mine Øyen meer, som har bragt mig i slige Griller.

Vi Øvrighed med Munden slaae,
Kand dog selv intet giøre;
Eet er, et Søe-Kort at forstaae,
Et andet, Skib at føre.

Af en politisk Bog man kand
  Vel lære raisonnere,
Men til at forestaae et Land
  Udfordres andet mere.
Af hvad som mig i Dag er skeed
  Hver Handverks-Mand kand lære,
At den, der retter Øvrighed,
  Just selv den ey kand være;
Thi naar en Kandestøber til
  Bormesters Embed løber,
Er som naar Stats-Mand blive vil
  I Hast en Kandestøber.

89092526805
B89092526805A

